

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
6 • 2007

*Lapin
matkailun
nousukiito*

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
6 • 2007

8

Elämystalouden tienraivaaja

Seppo Aho

12

Matkailu kasvaa – kestäkö luonto?

Liisa Tyrväinen

24

Värin ja viivan hiljainen liitto

Marjo Laukkanen

- 16 Aitoja elämyksiä? **Tuija Härkönen**
- 18 Mitä voimme odottaa matkailun koulutukselta?
Soile Veijola
- 20 Kakku kasvaa jakamalla, **Olli Tiuraniemi**
- 22 Lapin matkailun hallittu kasvu, **Satu Luuro**
- 28 Ikkuna ilmastoon, **Riku Lavia**

Valokuva: Ulf Jonsell

Ilmastonmuutoksen tutkimusprofessori John Moore on viettänyt yhteensä yli kolme vuotta elämästään jäätiköillä. Hänen mukaansa avain ilmastonmuutoksen ymmärtämiseen on tallennettu jäähän.

Kuvassa Moore on näytteenottokuopassa Vestfonna-jäätiköllä Huippuvuorten Kinnvikassa keväällä 2007. S. 28-29.

Olen saanut uuden työkaverin. Suhteemme on alusta saakka ollut intiimi ja intensiivinen. Tämä uusi työkaveri on iso, valoisa, yhteistyöhaluinen ja joustava. Nyt vietän kuherruskuukautta uuden kumppanini kanssa ja olen umpirakastunut. Olen siis saanut uuden työhuoneen menetelmätieteiden laitoksella.

- 4 Pohjoisen puolesta
- 7 Pääkirjoitus, V. A. Heikkinen
- 15 Siula, Sauli Havas
- 26 Kotisivu, Marjo Majava
- 27 Alumnin uraikkuna, Arto Riimala
- 30 Opin polulla, TAO
- 31 Kolumni, Marja Tuominen
- 32 Väitökset
- 34 Julkaisut
- 35 Lyhyesti
- 40 Eskon puumerkki, Asko Suikkanen
- 42 Hiutaleita, Toivo Salonen

Joulukuu/2007

Tässä Kide-lehdessä pohditaan Lapin matkailun menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Matkailu kehittyy suotuisissa tuulissa, mutta – kestääkö luonto?

Kannen kuva

Valokuva: Arto Liiti

Kuvankäsittely: Niina Huuskonen

TOIMITUS

Päätoimittaja

Olli Tiuraniemi
puh. (016) 341 2230, 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Tiedottaja

Sari Väyrynen
puh. (016) 341 2217, 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto

Niina Huuskonen
puh. (016) 341 3247, 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat

Arto Liiti
puh. 040 729 7367
etunimi.sukunimi@leuku.fi

Avustajat

Marjo Laukkanen
Riku Lavia

JULKAISIJA

Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI
tiedotus@ulapland.fi

ILMOITUSVARAUKSET, TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

Leila Tauriainen,
puh. (016) 341 2250,
tiedotus@ulapland.fi

Ilmoituskoot

Takakansi
170 x 200 mm
Sisäsivut
Kokosivu 170 x 220 mm
Puolisivua, vaaka 170 x 110 mm
Puolisivua, pysty 85 x 220 mm

Seuraava Lapin yliopiston Kide ilmestyy helmikuussa 2008.

Painos: 4000 kpl
Painopaikka: Oy Sevenprint Ltd,
Rovaniemi 2007

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide

Matkailu tulee kylään

Arktikumissa avattu Matkailu tulee kylään -näyttely esittelee matkailukeskusten arkea, luontoa ja maankäyttöä kestävä kehityksen näkökulmasta.

Näyttelyssä on esillä mm. se, kuinka matkailijat kokevat matkailukeskukset ja millainen on keskusten äänimaisema.

– Näyttelyyn on koottu matkailijoiden ottamia kuvia, joista kävijä voi äänestää mieleisimmän kuvan. Lisäksi kävijä pääsee kokemaan matkailukeskuksen kokonaisvaltaisen tunnelman ääni- ja kuvamaisemissa: eri maisemista on nauhoitettu ääniä, jotka yhdistyvät maisemakuviin, kertoo päätuottaja *Nicolas Gunsley* Lapin yliopiston Arktisesta keskuksista.

Matkailu tulee kylään -näyttely liittyy Lapin yliopiston Arktisen keskuksen koordinoimaan laajaan Matkailualueet maisemalaboratoriona – Työvälineitä kestävä matkailun edistämiseen (LANDSCAPE LAB) -hankkeeseen, jossa on arvioitu, miten matkailu vaikuttaa matkailualueiden luontoon, kulttuuriin ja paikallisiin yhteisöihin. Lisäksi hankkeessa on kehitetty menetelmiä, joiden avulla matkailun alueellisia vaikutuksia voidaan arvioida, seurata ja suunnata. Tutkimusalueina ovat olleet Levin, Ylläksen ja Pallaksen matkailukeskukset.

Matkailualueet maisemalaboratoriona – Työvälineitä kestävä matkailun edistämiseen -hanketta on koordinoanut Lapin yliopiston Arktinen keskus ja rahoittanut EU LIFE Ympäristö -ohjelma.

Näyttely on esillä Arktikumissa Rovaniemellä tammikuun 2008 loppuun asti. Näyttelyn on rakentanut Arktisen keskuksen tiedekeskus.

”

Ympäristövaikutukset puntarissa

Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutissa (PYVI) on valmistunut laaja kansainvälinen tutkimus valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA). YVA-menettelyä säännöstelee vuonna 1991 tehty Espoon sopimus, jonka osapuolina on 40 valtiota.

Käytännössä kaikki kansainväliset rahoituslaitokset ovat otaneet tai ovat ottamassa sopimuksen periaatteet käyttöönsä vaatimalla laadukasta YVA-menettelyä kaikilta rahoittamiltaan hankkeilta. Erityisesti YVA koskee kehitysapuluottoja, koska kehitysmaiden omat YVA-menettelyt eivät ole kovinkaan laadukkaita.

Tulevaisuudessa myös hankkeiden, jotka suunnitellaan toteutettavaksi herkillä pohjoisilla alueilla, merenpohjassa tai Etelämantereella, on käytävä läpi perusteellinen kansainvälinen YVA-menettely. Esimerkkejä kansainvälisen YVA-menettelyn soveltamisesta ovat suunniteltu Itämeren kaasuputki Venäjältä Saksaan ja Vuotoksen tekoallas.

Allekirjoittanut veti tutkimushanketta yhdessä Tillburgin yliopiston tohtori *Kees Bastmeyerin* kanssa. Hankkeeseen osallistui tutkijoita kaikista maanosista.

Tutkimuksen tulokset on julkaistu teoksessa *Theory and Practice of Transboundary Environmental Impact Assessment* (Martinus Nijhoff Publishers).

www.brill.nl

Timo Koivurova
Tutkimusprofessori, PYVI

Pohjoisen puolesta -palstalla esitellään ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä. Ehdotuksia aiheista: olli.tiuraniemi@ulapland.fi

Mie Lapista

Mie on rovaniemeläinen luova kollektiivi, joka ottaa kantaa ja tekee tuotteita lappilaisista ilmiöistä, ihmisistä, paikoista ja tarinoista. Mie-tuotteet ovat mm. käyttövaatteita, asusteita, laukkuja, helmikoruja ja sisustustuotteita. Mie toimii lappilaisen designin tuottajana Lapin alueella ja sen tuotevalikoima laajenee koko ajan.

Kemijärven yöjuna ja Pohojosen Posse -mallistot kuuluvat maakuntamallistoon, jonka ideana on tuoda esille jokaisen Lapin kunnan erityispiirteitä. Kemijärven yöjuna -mallistolla Mie-ryhmä halusi kääntää yöjunan lakkauttamisuhan myönteiseksi asiaksi luomalla aiheesta painokuosin ja tuotteita, jotka saavat käyttäjänsä hyvälle tuulelle ja pitävät hänet lämpimänä pohjoisen viimassa.

Pohojosen Posse -mallisto pureutuu rovaniemeläisen cityelämän ytimeen. Kaupungissa on luovaa sykettä ja alakulttuureja. Mallisto on saanut innoituksensa lappilaisen rap-kulttuurin nuoresta voimasta. Rovaniemen vaakuna toistuu kuosina cityelämän tuotteissa, kuten laukuissa, kravateissa, huppareissa, topeissa ja lompakoissa.

Mie-tuotteet ovat käytännöllisiä, tyylikkäitä ja designiltaan yksinkertaisia. Tekijät eivät seuraa orjallisesti muotitrendejä, vaan he suunnittelevat aikaa kestäviä ja persoonallisia designtuotteita. Mie on pohjoinen vaihtoehto vaatealan markkinoilla.

Mie-ryhmään kuuluvat Marjo Remes, Erja Tuhkala, Katriina Imporanta ja Ilkka Väyrynen. He kaikki ovat Lapin yliopiston kasvatteja.

Barentsin kulttuuri-ikkuna avautui

Joulukuun alussa julkistettiin Barentsin kulttuuri-ikkuna -portaali, joka kerää yhteen tietoa Barentsin alueen kulttuurista, kulttuuriuutisista sekä alueella sijaitsevista kulttuuri-alan organisaatioista ja koulutuksesta. Tietokantapohjaiseen verkkoportaaliin on tällä hetkellä kerätty yli 2 100 linkkiä Barentsin alueen kulttuurisivustoille. Kulttuuri-ikkuna löytyy osoitteesta www.barentsinfo.org.

Virtuaalinen oppimisympäristö tutkimuksen kohteeksi

Lapin yliopisto ryhtyy kehittämään uutta pedagogiikkaa ja uusia välineitä virtuaalisen oppimisympäristön opetus-, opiskelu- ja oppimisprosesseihin.

Lokakuun alussa 2007 käynnistyneessä Medi Peda -esihankkeessa valmistellaan laajaa ja monitieteistä tutkimus- ja kehittämishanketta, jossa tutkitaan ja kehitetään pedagogiikkaa ja uusia välineitä Rovaniemen ammattikorkeakoulun hyvinvointialojen virtuaalisen oppimisympäristön opetus-, opiskelu- ja oppimisprosesseihin.

Tutkimusta tehdään kasvatustieteen, mediakasvatuksen sekä mediasuunnittelun ja mediatieteen näkökulmista. Medi Peda -hankkeessa muodostetaan Barentsin alueen monitieteinen toimijaverkosto sekä valmistellaan yhteinen hankehakemus. Hanke päättyy huhtikuun lopussa 2008.

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan mediapedagogiikkakeskus toteuttaa Medi Peda -hankkeen yhteistyössä taiteiden tiedekunnan mediatieteen laitoksen sekä Murmanskin pedagogisen yliopiston kanssa. Hanketta rahoittavat Euroopan aluekehitysrahasto ja Lapin lääninhallitus.

Lapin yliopiston tulitaidepajan opiskelijoiden Ville Förstin, James Scottin ja James Horanin teos valaisi Kemijoen rantaa marraskuussa Jokivalkeat-tuliveistotapahtumassa.

Tuliveistoksia Koskipuistossa

Lapin yliopiston taidekasvatuksen laitos on kehittänyt tuliveistoa yhteisöllisen taidekasvatuksen osana lumen ja jään rinnalla jo vuodesta 2001 lähtien. Laitos on kutsunut vuosittain Rovaniemen kaupungin kulttuuripalvelukeskuksen kanssa paikallisia yhdistyksiä, kouluja ja oppilaitoksia tuliveistosten tekijöiksi marraskuiseen Jokivalkeat-tuliveistotapahtumaan. Tapahtumasta saatujen kokemusten perusteella tuliveiston on todettu soveltuvan hyvin yhteistoiminnalliseen taidekasvatukseen.

Tämän vuoden tuliveistosten teemat olivat peräisin islantilaisista tarinoista ja suomalaisesta kansanrunoudesta. Veistokset rakensivat Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan tulitaidepaja, Lapin taiteilijaseura, Lyseonpuiston lukio sekä islantilainen taiteilija *Ilmur Stefánsdóttir*. Tapahtumassa esiintyivät myös Sirkus Taika-Aika ja uskontotieteen professori *Juha Pentikäinen*.

Taiteiden tiedekunnan tulitaidetyöpajaan osallistui 23 kuvataidekasvatuksen opiskelijaa, joista suurin osa oli tiedekunnan kansainvälisiä vaihto-opiskelijoita. Työpajassa rakennettiin kolme opiskelijoiden suunnittelemaa teosta. Opettajia toimivat *Maria Huhmarniemi* ja norjalainen vaihto-opettaja *Jostein Sandven*.

Tapahtuma on tuotettu vuosittain Lapin yliopiston taidekasvatuksen laitoksen ja Rovaniemen kaupungin kulttuuripalvelukeskuksen yhteistyönä. Pohjoismainen kulttuurirahasto on rahoittanut tapahtumaa vuosina 2005–2007.

Matkailualan tutkimus ja koulutus vahvistuvat Lapissa

Suomen ja erityisesti Lapin matkailu kehittyy suotuisissa tuulissa: koti- ja ulkomaisten matkailijoiden määrät kasvavat ja megaluokan investointeja tehdään lähivuosina. Kotimaan perusmatkailumagneetit – Lapin talvi, Helsinki, erilaiset kulttuuritapahtumat sekä kauppa- ja liikunta-keskukset – vetävät matkailijoita.

Suomen matkailutase on kuitenkin edelleen alijäämäinen. Taseen kääntämiseksi ylijäämäiseksi ja Suomen vetovoiman lisäämiseksi on panostettava entistä enemmän Suomi-brändiin, markkinointiin ja matkailukeskusten ympärivuotiseen kehittämiseen. Matkailun kasvu on haettava kansainvälisiltä markkinoilta. Ulkomaisten rekisteröityjen majoitusvuorokausien odotetaan kasvavan keskimäärin viisi prosenttia vuosittain.

Lapin majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihdon vuosittainen kasvutavoite on 6 % ja ohjelmapalvelutoiminnan 8 % vuodessa. Tavoitteeseen päästään investoimalla nykyisiin matkailukeskuksiin, rakentamalla uutta kapasiteettia, kehittämällä palveluja ja tehostamalla markkinointia.

Suomen ja erityisesti Lapin matkailustrategia tarvitsee toteutuakseen ja kehittyäkseen yhä vahvempaa ja kansainvälisempää tutkimusta, koulutusta ja kehittämis-toimintaa. Lapin yliopisto, Rovaniemen ammattikorkeakoulu, Lapin ammattiopisto, Itä-Lapin oppimiskeskus ja Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia vastaavat tarpeeseen yhdistämällä matkailun tutkimus- ja koulutusosaamisensa. Tavoitteena on rakentaa korkeatasoinen matkailun tutkimus- ja koulutusinstituutti, joka palvelee ja kehittää koko Suomen matkailua.

Tulevan instituutin ytimen muodostavat korkeakoulujen ja Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskuksen matkailuasiantuntijat ja -opiskelijat. Instituutti toimii entistä läheisemmässä yhteistyössä myös matkailu- ja elämystoimialojen kanssa.

Instituutin strategisena tavoitteena on panostaa erityisesti matkailun talouden, ympäristön ja kulttuurin tutkimukseen sekä palvelujen tuotekehitykseen. Instituutti

vahvistaa matkailun perustutkimusta ja täydennyskoulutusta sekä voimistaa perusopetusta.

Instituutin nostattama myönteinen vire näkyy jo nyt *Arvo Jäppisen* johtamassa suunnitteluryhmässä. Pohjoiseen on muodostumassa monialainen ja -tieteinen tutkimuksen, koulutuksen ja kehittämisen osaamisyhteisö, jonka saavutuksista ja palveluinnovaatioista hyötyvät koko toimiala ja erityisesti Lapin palveluyritykset.

Seppo Aho

Elämystalouden tienraivaaja

Modernin matkailun alku sijoittuu Lapissa 1930-luvulle. Petsamon Liinahamari nousi tuolloin Jäämerentien ja reittilentojen myötä suomalaisen ja eurooppalaisen eliittimatkailun suosioon. Uutta hohtoa Lapin matkailulle loivat myös Rovaniemelle valmistunut huipputasokas Pohjanhovi ja Pallastunturin moderni matkailuhotelli. Tämä hieno kehitys katkesi sotiin, joista Lapin matkailu toipui vasta 1960-luvulla.

Vuonna 1964 toimintansa aloittanut Suomutunturin hiihto- ja laskettelukeskus ennakoi hienosti matkailun ja elämystalouden tulevaa kehitystä. Luonnon ja palveluympäristön rakentaminen toteutettiin Suomulla kiinnittäen suurta huomiota uuden tyylin liikuntalomailuun ja visuaalisuuteen. Suomi muodostui nopeasti nykyaikaisen talvilomailun malli- jopa kulttikohteeksi, mutta sen arvo hyvänä esimerkkinä ei jää tähän. Sen rinteillä kouliutui kokonainen sukupolvi uuden lennokkaan urheilulajin – freestyle-laskettelun – maailmanluokan taitajia, jotka keräsivät ennen näkemättömän suuren maineen paitsi itselleen myös Suomulle.

Kun tähän menestykseen yhdistyi vielä Torstai Oy:n Kemijärvellä toteutetun vaatetuotannon vakiintuminen hy-

Elämystalous alkoi Lapin matkailussa 1990-luvun alussa. Käsite yleistyi tutkijoiden keskuudessa kymmenkunta vuotta myöhemmin. Sittemmin elämyksistä on muodostunut uuden ajan matkailun ydin.

vin arvostetuksi vapaa-ajantyylin a-brändiksi, oli aikaansaatu ainekset ainakin periaatteessa vahvaan moderniin tuotantoklusteriin. Hieno ulkoiluikunnan keskus, omat urheilusankarimannekiinit, oma tuotesuunnittelu ja oma vapaa-ajanvaatetuotanto olivat sen sisällön tärkeät osat. Uudenlainen aktiiviharrastuksia, luovuutta, visuaalisuutta ja elämyksiä korostava ajattelu olivat suunnittelun keskeiset lähtökohdat. Nämä korostukset ovat yleisesti tärkeitä elämystaloudessa.

Valokuvat: Arto Liiti
Kuvankäsittely: Niina Huuskonen

Ohjelmapalveluista uuden ajan matkailun ydin

Viimeinen neljännesvuosisata on ollut vireätä, jännittävää ja tuloksellista aikaa Lapin matkailussa. Siirtyminen hitaan muutoksen perinteisestä matkailusta lähti liikkeelle ilman ohjelmajulistuksia ja seutukunnallisia strategioita. Aloite oli itsenäisillä yrittäjillä ja parilla puolivirallisella toimijalla, jotka uskoivat uusiin mahdollisuuksiin.

Maa tai alue on siirtynyt elämystalouden aikaan, kun erilaisten elämysten tuotanto on talouden eniten kasvava sektori. Tämä aikakausi alkoi Joulumaa-teeman ja luontosafarien myötä Lapissa jo 1990-luvulle tultaessa, siis kymmenkunta vuotta ennen kuin elämystalouden käsite alkoi yleistyä tutkijoiden ja kehittäjien keskuudessa. Majoitus- ja ravitsemustilojen sekä liikenneyhteyksien rakentamisen rinnalle kehittyi hyvin vireä ja osaava ohjelmapalvelujen tuotanto, mistä on muodostunut uuden ajan matkailun ydin.

Matkailijoiden tyytyväisyys kohteeseensa riippuu pääosin kohteesta kertyneistä elämyksistä. Niiden kasvanut tarjonta on olennaisesti laventanut palvelutuotannon aluetta ja ammattityön kirjoa matkailussa. Alueen historia ja tarinaperin-

ne sekä palvelujen tuottajien mielikuvitus ja hiljaisten viestien vastaanottokyky ovat nousseet merkittäviin rooleihin perinteisen talouden tuotantoresurssien rinnalle.

Joulusta elämysmatkailun ydinteema

Aiemmin vuoden hiljaisimpiin kuukausiin kuulunut joulukuu on noussut ulkomaalaisten matkailijoiden, erityisesti brittien suureen suosioon. On hyvä tietää, että joulumatkailun kehittämisen alkutaival oli varsin kivinen – ”kuolleena syntyneeseen ajatukseen” ei moni uskonut, uskojistakin osa oli enemmän kiinnostunut omien tuotemerkkioikeuksiensa puolustamisesta kuin varsinaisen myyntituotteen kehittämisestä.

Kehityksen auttoi hyvään vauhtiin yllättävän suureksi osoittautunut kiinnostus ulkomailla, kun ideaa esimarkkinoitiin jo ennen kuin oli juurikaan valmista tarjolla. Joulupukin postikonttorilla oli tässä tärkeä roolinsa.

Joulumatkan perusosana on jouluinen elämyspakettikonaisuus, jossa etukäteen valitut ja varatut ohjelmapalvelut yhdistyvät saumattomasti sopivasti säilytettyihin matkan perusosiin: kuljetuksiin, majoitukseen, ruokailujärjestelyihin ja opastuksiin.

Luontosafarit kiinnostavat ulkomaalaisia

Erilaiset luontosafarit sopivat hyvin Lapin laajaan ympäristöön. Niistä onkin tullut varsinkin ulkomaalaisten keskuudessa hyvin suosittuja. Kestoltaan monen tunnin pituisina ne auttavat Lapin keskimäärin vajaakäyttöisen majoituska-pasiteetin entistä parempaa hyödyntämistä. Safarien ja mui-den ohjelmapalveluiden markkinointiin integroitua moni-puolista tarjontaa voidaankin pitää Lapin matkailun huo-mattavana innovaationa: matkailijoille tarjotaan kohteen kiinnostavuutta lisäävää tietoa etukäteen ”esielämyksinä”, samalla kun koko elinkeino hyötyy etukäteisvarauksista.

Levähdystauko aterioineen kuuluu lappilaisen luontosafarin perusmalliin. Tauko tarjoaa mahdollisuuden monen-laisiin elämyksen rikastuksiin: luonnon ilmiöiden hyvin konkreettiseen kokemiseen, tarinoiden kuulemiseen, käden taitojen pikku harjoitukseen, ikimuistettavien tilannekuvi-en tallentamiseen ja niin edelleen. Opastettuina safarit tar-joavat myös oivallisen mahdollisuuden henkilökohtaiseen kosketukseen matkailijan ja isännän välillä.

Taide ja visuaalisuus elämysten tukena

Myyttien ja tarinoiden ohella taiteella ja visuaalisuudella on tärkeä rooli vahvojen elämysten synnyssä. Kertomuk-set saavat ihmisten mielikuvituksen liikkeelle, visuaalisuus vahvistaa vaikutelmaa ja kohde tallennetaan usein mukaan otettavaksi ja muille esitettäväksi. Näin elämysten kesto pitenee ja vaikuttavuus laajenee. Se, miltä kohde näyttää, on siis hyvin tärkeätä varsinkin elämysmatkailussa. Lapin perusresurssit elämystuotantoa varten niin tarinoiden kuin visuaalisuudenkin osalta ovat hyvät. Koulutuksen ja tuot-teiden kehittäminen entistä laaja-alaisemman ammattitai-don avulla on hyvällä kasvu-uralla. Matkailun koulutus on Lapissa monipuolisempaa kuin muualla Suomessa ja elämysteollisuudella on täällä kasvuhakuinen osaamiskes-kuksensa.

Taiteet ovat perinteisesti vahvojen elämysten synnyttäjiä. Teatterin ja oopperan yhdistämistä matkailuun on menes-tyksekkäästi kokeiltu Lapissa, hyvinä esimerkkeinä Rova-niemen maineikkaat joulupukkinäytelmät ja Äkäslompo-lon hieno Velho-oopperoiden vuosikymmen. Tämä pe-rinne pääsi muutama vuosi sitten kuitenkin valitettavasti katkeamaan – yhtenä syynä eräiden hallintoelinten omiin säädösuriinsa rajautunut ajatusmaailma.

Matkailun arvokkain resurssi on ihmisessä

Elämystalouden ehkä kiehtovin piirre on sen tärkeimmän tuotantoresurssin koostumuksessa: perustehtävien osaami-sen, omien olosuhteiden tuntemuksen ja asiakkaiden luon-teen ymmärryksen ohella tärkein tuotantoresurssi on mieli-kuvitus ja siitä ammentava luovuus monissa muodoissaan. Arvokkain resurssi on siis ihmisissä, heidän osaamisessaan sekä kyvyssään hyödyntää tietoaan ja luovaa ajatteluaan uudenlaisten palvelutuotteiden tarjoamiseksi ihmisille, jot-ka eivät osaisi niitä edes kysyä, mutta kerran ne koettuaan ovat ihastuneen tyytyväisiä ja spontaanisesti valmiita suo-sittelemaan niitä myös muille.

Lapin matkailu tarjoaa erinomaisen toimintakentän uut-ta luovan elämystarjonnan haasteista kiinnostuneille, sillä alueen tunnettuus ja maine ovat jo hyvät, mutta Lapissa käymättömien matkailijoiden potentiaali edelleen erittäin suuri. Merkittävää kasvua on siis odotettavissa – varsinkin jos täällä pystytään tarjoamaan jatkuvasti uusia, erilaisia kävijöitä miellyttäviä palvelutuotteita.

Samaa alaa koskevien monenlaisten asiantuntijanäkökan-tojen kohtaaminen on hyvä lähtökohta uusille ratkaisuille, parannuksille ja innovaatioille. Kohtaamisen toteutumista voidaan edistää tietoisin järjestelyin. Matkailun koulutuk-sen, tutkimuksen ja tuotekehityksen saattaminen tähänas-tista paremmin toistensa vastavuoroiseen yhteyteen on näh-ty hyväksi tavaksi edistää alan tulevaa kehitystä Lapissa.

Koettu menestys on hyvä lähtökohta uuteen menestyk-seen. Myös tältä kannalta Lapin matkailun näkymät ovat keskimääräistä paremmat. ●

Seppo Aho toimii kehitysjohtajana ja varadekaani-na Lapin yliopiston kauppatieteiden ja matkailun tiedekunnassa johtaen siellä Experience Design Management -ohjelmia, joista valmistuu taiteiden ja matkailun maistereita. Hän on myös matkailun professori (oto) Preston Universityssä.

Tilastotietoa Lapin matkailusta

	1996	2006	Muutos
Kotimaisia rekisteröityjä yöpymisiä ¹	1 004 829	1 289 996	+ 28 %
Ulkomaisia rekisteröityjä yöpymisiä ¹	401 184	829 357	+ 107 %
Rekisteröityjä yöpymisiä yhteensä ¹	1 406 013	2 119 353	+ 51 %
Lapin osuus Suomessa rekisteröidyistä ulkomaisista yöpymisistä ¹	12,2 %	16,6 %	
Touko-elokuussa rekisteröityjen yöpymisien osuus ¹	32,1 %	27,8 %	
Rekisteröidyistä yöpymisistä vapaa-aikaan liittyviä ¹	76,4 %	82,9 %	
Rekisteröity majoituskapasiteetti (vuodepaikat) ¹	18 626	22 395	+ 20 %
Kesämökkien lukumäärä ¹	22 171	28 230	+ 27 %
Lentoteitse saapuvien kansainvälisten charter-matkustajien määrä ²	41 822	231 385	+ 453 %
	1996	2005	
Majoitus- ja ravitsemistoiminnan henkilöstö ³	2 237	2 724	+ 22 %
Majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihto (miljoonaa euroa) ³	172,3	244,7	+ 42 %

Matkailuun kulutettiin Suomessa vuonna 2005 yhteensä 9,6 miljardia euroa, josta ulkomaalaisten matkailijoiden kuluksen osuus oli 26 %. Matkailun aikaansaama arvonlisäys oli 3,2 mrd. euroa eli 2,4 % Suomen BKT:sta, joka on suurempi kuin elintarviketeollisuuden ja kaksi kertaa suurempi kuin maatalouden. Suomen matkailijamäärien kasvu on vuonna 2007 n. 7 % . Lisäys tulee ensisijaisesti ulkomaisista matkailijoista. Matkailupalvelujen kysynnän ja matkailuyritysten liikevaihdon ennakoidaan kasvavan lähivuosina 4–7 %/ vuosi. Myös työvoimatarpeen ennakoidaan kasvavan. Laskennallinen työllisten määrä on 60 150.

¹ Tilastokeskuksen matkailutilastot, SVT Liikenne ja matkailu

² Ilmailulaitos/Finavia

³ Tilastokeskus, Suomen yritykset, SVT Yritykset

Liisa Tyrväinen

Matkailu kasvaa – kestääkö luonto?

Tiedeyhteisöjen ja rahoittajien lämpeneminen matkailututkimukselle on tapahtunut hitaasti. Esimerkiksi luontomatkaillen ammattilaisten ja tutkijoiden koulutus on vasta alkutaipaleella. Alan tiedontarve on kuitenkin suuri ja mm. Lappiin tarvittaisiin pikaisesti kestävän luontomatkaillen malli.

Lappi koetaan turvallisesti, luonnoltaan puhtaaksi ja saastettomaksi matkakohdeksi. Lapin matkailun keskeinen vetovoimatekijä on pohjoisen herkkä luonto. Matkailu on kasvanut merkittäväksi aluetalouden veturiksi määrätietoisesta kehittämisestä seurauksena jo 1980-luvulta lähtien. Työvoimavaltaisena alana matkailun merkitys maakunnan talouteen on suuri. Matkailun myönteiset aluetaloudelliset vaikutukset vaihtelevat kuitenkin paikkakunnittain,

ja hyödyt ovat luonnollisesti merkittävimpiä matkailukeskuksissa ja niiden läheisyydessä.

Suurin osa Lapin matkailun kasvumahdollisuuksista löytyy kansainvälisiltä markkinoilta, mutta myös kotimaisen kysynnän lisääminen on mahdollista. Matkailun liikevaihto on kehittynyt Lapin matkailukeskuksissa viime vuosina. Liikevaihto kasvoi matkailukeskusten yrityksissä viidestä yli kymmeneen prosenttiin edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Merkittävän kasvun odotetaan edelleen jatkuvan, mikä heijastuu matkailukeskusten kehittämissuunnitelmissa.

Matkailun kasvun haasteiksi on tunnistettu kausiluonteisuus, ilmastonmuutoksen vaikutukset, polttoaineiden hinnannousu ja matkailun kansainvälisen turvallisuuden kehitys. Vähemmän on keskusteltu siitä, mitä matkailun kasvu merkitsee Lapin luonnolle ja kulttuurille. Onko matkailuteollisuus lähtökohtaisesti kestävämpää kuin vaikkapa metsäteollisuus? Kuinka paljon ja millaisia matkailijoita Lappiin halutaan? Ovatko lihasvoimaan ja

motorisoituun liikkumiseen perustuva turismi matkailun kehittämisessä yhtäläisiä tavoitteita?

Varoituksen sanat

Matkailun kasvu ei merkitse pelkkää hyvää – tai ainakin sen hyöty ja haitat jakautuvat epätasaisesti. Vaikka luonnon virkistys- ja matkailukäyttö on luonteeltaan ei-kulutavaa luonnonvarojen käyttöä, on alati kasvavia ympäristö- ja sosiaalisia vaikutuksia syytä tarkastella kriittisesti. Matkailu on laaja teollisuudenala ja sen kaikkia ympäristövaikutuksia ei vielä ymmärretä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa laajamittainen luontomatkailu on tuonut vaurautta, mutta sillä on ollut myös merkittäviä haittavaikutuksia luontoon ja paikallisten asukkaiden elämään.

Pohjoisen Suomen luonnon palautuminen miltä tahansa vaurioilta kestää kauan. Esimerkiksi metsänaurauksen jäljet ovat nähtävissä vielä usean vuosikymmenen jälkeenkin, vaikka alun perin niiden ajateltiin sulautuvan maastoon melko nopeasti. Metsänaurausten ympäristövaikutuksia ei pystytty aikoinaan ennakoimaan empiirisissä tutkimuksissa riittävästi. Matkailun ympäristövaikutuksia ovat mm. kasvillisuuden kuluminen, lajiston häiriytyminen ja vieraslajien leviäminen. Matkailurakentaminen muokkaa ympäristöä kiihtyvällä vauhdilla ja inhimillisestä perspektiivistä katsottuna melko pysyvästi. Millaisille matkailijoille nykyisiä usein kaupunkimaisia lomaympäristöjä oikein rakennetaan?

Matkailukeskusten maankäyttö- ja rakentamistratkaisut muistuttavat pienten kaupunkien ja kuntien kaavoitus- ja rakentamistrakaisuja. Taloudellinen kasvu ja investoinnit nähdään sinänsä myönteisenä, mutta ympäristön laatu jää rakentamisessa usein muiden tavoitteiden jalkoihin. Matkailukeskusten rakennetun ympäristön, viherympäristön tai maiseman merkitystä ei edelleenkään ymmärretä riittävästi. Osittain kysymys on asenteista, osittain tiedon ja osaajien puutteesta.

Lapin matkailukeskusten maisemakuvan rakentamisessa ihmetyttää myös suomalaisen tai lappilaisen arkkitehtuurin puute. Suomi on maailmalla ylpeä omasta arkkitehtuuristaan, mutta osaamista ei hyödynnetä matkailukeskusten rakentamisessa. Rakentamisen malleja ja kulttuuria etsitään sen sijaan muista maista.

Matkailututkimuksen tavoitteena on olla muutamaa askelta edellä käytäntöä ja ennakoida tulevaa kehitystä, eikä reagoida pelkästään siihen, mitä on jo tapahtunut.

Luontomatkailun professuuri

Luontomatkailun professuuri perustettiin Lapin yliopistoon vuonna 2003. Professuurin ensimmäinen viisivuotiskausi on nyt loppusuoralla. Professuuria rahoittavat Lapin yliopisto, Metla ja Metsähallitus. Professuurin rahoitusmalli on toimiva, koska sen avulla on voitu luoda yhteys käytännön, tutkimuksen ja opetuksen välille. Professuurin lisäksi luontomatkailun oppiaineella on Lapin yliopiston kauppatieteiden ja matkailun tiedekunnassa ainoastaan yksi jaettu assistenttuuri matkailun oppiaineessa. On selvää, ettei opetuksen nykyinen resurssointi riitä, kun asiaa tarkastellaan luontomatkailun tietotarpeiden näkökulmasta Lapissa pitkällä tähtäimellä.

Luontomatkailun lappilainen malli

Matkailututkimuksen tavoitteena on olla muutamaa askelta edellä käytäntöä ja ennakoida tulevaa kehitystä eikä reagoida pelkästään siihen, mitä on jo tapahtunut. Tutkimus ei ole kuitenkaan meillä edelläkävijä monestakin syystä.

Ensinnäkin tiedeyhteisöjen ja rahoittajien lämpeneminen matkailututkimukselle on tapahtunut hitaasti. Tutkimus ei teemaltaan kuulu mihinkään tieteenalaan suoraan vaan on luonteeltaan poikkitieteellistä. Tällaiselle tutkimukselle ei löydy helposti tukea perinteisten tieteellisten tutkimusalojen rahoittajilta.

Toiseksi luontomatkailun ammattilaisten ja tutkijoiden koulutus on vasta alkutaipaleella. Ensimmäiset tutkinnot luontomatkailusta saatiin vuonna 2006. Toisaalta halukkuus luontomatkailun opiskeluun ja tutkimukseen on selvästi kasvanut, ja tällä hetkellä graduvaiheessa olevia opiskelijoita on jo toistakymmentä. Opinnäytetöiden teemoja ovat mm. matkailuyrittäjien asenteet ilmastonmuutokseen, luonnonopastuksen vaikuttavuus metsähalituksen retkeilyalueilla, luontokäsitykset rovaniemäläisten matkailuyritysten markkinoinnissa, kansainvälisten matkailijoiden asenteet metsien käsittelyyn Lapissa, kävijätutkimusten hyödyntäminen kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnittelussa sekä kansallispuistojen rooli luontomatkailun yritystoiminnassa.

Luontomatkailuun liittyy monia tietotarpeita. Esimerkiksi erilaisten asiakasryhmien entistä parempi tunnistaminen on tärkeää, koska taustat vaikuttavat merkittävästi palveluihin, ulkoiluharrastuksiin ja ympäristöön liittyviin odotuksiin. Tietotarpeisiin kuuluvat myös matkailun uudet tuotteet ja palvelut, ilmastonmuutoksen vaikutukset, luontomatkailun alueelliset ja paikalliset vaikutukset sekä matkailuympäristöjen kestävä käyttö ja indikaattorit.

Tutkimushankkeita onkin jo luontomatkailun profes-

suurin johdolla koottu yhteen Metlassa Metsistä hyvinvointia -tutkimusohjelmaan 2008–2011, joka toteutetaan yhteistyössä eri tutkimuslaitosten ja yliopistojen sekä käytännön toimijoiden kanssa. Ohjelman tärkeä tavoite on tutkia erityisesti luontomatkailun sovittamista yhteen metsien muiden käyttömuotojen kanssa. Jatkossa tutkimuksen ja opetuksen resurssointia on parannettava ja otettava käyttöön tulevan Matkailun tutkimus- ja koulutusinstituutin mahdollistavat synergiaedut. Pitkällä tähtäimellä tutkimuksen, opetuksen ja käytännön yhteistyön tuloksena on kestävä luontomatkailun lappilainen malli, joka kestää myös kansainvälisen vertailun. ●

Matkailurakentamiselta puuttuu perinne

Iltapäivälehdet repivät otsikoita Lapin matkailun miljardi-investoinneista. Luvut on saatu muuntamalla julkistettujen suunnitelmien vuodepaikat rakennuskustannuksiksi. On totta, että Lapin matkailukeskusten suunnitelmien yhteenlaskettu mitoitus päättyy tämän päivän katsannossa epärealistisen isoon lukuun. Usein unohtuu kuitenkin se, että nyt tehdään vasta suunnitelmia ja ne on tehtävä maksimimitoituksella, jotta taataan toimiva kokonaisuus.

Osa suunnitelmista on yrittäjien tai maanomistajien ruusuisia toiveita heijastavia master-planeja. Vakavammin otettavat suunnitelmat on tehty yhteistyössä ympäristökeskuksen ja kuntien kanssa, ja ne ovat edenneet jo virallisen kaavoituksen tasolle. Tie ideasta toteutukseen vie useita vuosia, kun huomioidaan maankäyttö- ja rakennuslain vaatimat selvitykset ja osallistava vuorovaikutus.

Kaikki suunnitelmat eivät toteudu täysimääräisesti, ja tähtäin on joka tapauksessa 10–20 vuoden päässä. Haasteena on huolehtia siitä, että suunnitelmien vaihteellinen ja osittainen toteutus ei johda repaleiseen ja toimimattomaan lopputulokseen. Kunnat voivat ohjata toteutusta ja sen vaiheistusta kaavoituksen avulla ja myös julkisesta rahoituksesta päättävät viranomaiset voivat priorisoida hankkeita siten, että toteutus tapahtuu hallittuina kokonaisuuksina.

Maankäytön suunnitelmat, jotka luovat edellytyksiä kasvulle, lähtevät siitä, että Lapin matkailukeskusten kävijämäärät voivat moninkertaistua. Tällöin voidaan esittää kysymys, onko todellista kasvupainetta olemassa vai yritetäänkö houkuttelevilla suunnitelmilla luoda kasvua keino-tekoisesti ja toisaalta, missä kasvun rajat tulevat vastaan.

Toisaalta matkailu elinkeinona on valtava bisnes ja siinä liikkuva raha hakee odotettavissa olevaa tuottoaan. Pohjois-Suomi ja arktinen alue yleensäkin ovat maailman matkailussa potentiaalista kasvun aluetta. Pohjois-Suomessa matkailu ja kaivosteollisuus ovat lähes ainoita elinkeinoja, joilla on myös tulevaisuudessa laaja työllistävä vaikutus.

Kasvun hallittu ohjaaminen sekä tehokas ja tiivis rakennustapa ovat kestävä kehitystä, joka säästää luontoa. Lapin matkailukeskusten yhteydessä on vielä runsaasti tilaa ja mahdollisuuksia myös megaluokan hankkeille. Olisi vastuutonta luonnonvarojen tuhlausta jättää matkailulle

osoitetut alueet hyödyntämättä. Toisaalta on selvää, että luonnon kestävyys tulee huomioida, koska hankkeet perustuvat ensisijaisesti luonnon vetovoimaan.

Matkailukeskusten pioneerivaihe on ohitse. Nyt kehitystä ohjaavat talouden realiteetit. Hankkeiden ja suunnitelmien on oltava riittävän isoja ollakseen kiinnostavia investoijille. Tämä on huomattu myös julkisessa keskustelussa. Arkkitehtien piirissä ja mm. Helsingin Sanomien kirjoituksissa on alkanut esiintyä kriittisiä puheenvuoroja Lapin matkailukeskusten rakentamisesta. On hyvä, että asia saa Suomessa ansaitsemansa huomion. Julkisessa keskustelussa sorrutaan kuitenkin usein romantisoivaan vanhan rakennuskulttuurin ihannointiin ja kauhistellaan uusien suunnitelmien tehokkuutta. Totuus on kuitenkin se, että meillä ei ole matkailukeskusrakentamisen perinnettä, johon nojata.

Tiivis suomalainen puukaupunki tai raittikylä ovat syntyneet aivan eri lähtökohdista kuin matkailukeskukset. Myöskään Lapin sotien jälkeinen uudelleen rakennettu ympäristö ei sellaisenaan tarjoa toimivaa lähtökohtaa tehokkaan matkailukeskuksen esikuvaksi. Matkailukeskusten rakentamisessa kyse on kaupunkisuunnittelusta, johon vahva luontokytke tuo omat erityispiirteensä.

Infoähkyn keskellä halutaan kokea aitoja elämyksiä,
jotka heijastavat matkailijan omaa identiteettiä.

Liiketoimintaan aidot elämykset tuovat
katetta, kilpailukykyä ja kysyntää.

Tuija Härkönen

Aitoja elämyksiä?

Yhä useammassa matkailumainoksessa kaupataan aitoja elämyksiä. Liian moni yritys sortuu käyttämään tuota trendikästä sanaparia muuttamatta liiketoimintaansa elämystälouden edellyttämään suuntaan. Elämyksiä luvataan ilman, että niiden syntymiseen olisi tuotteita suunniteltaessa kiinnitetty sen suuremmin huomiota.

Kun elämyksiä yritetään tarjota teollisen tai palvelutuotannon logiikalla, on niiden syntyminen hyvin sattumanvaraista. Aitoudesta puhumattakaan. Hyvä uutinen on se, että epäaitous lisää todellisten elämysten kysyntää.

Amerikkalaiset elämystälousgurut *Pine* ja *Gilmore* muistuttavat uudessa kirjassaan *Authenticity*, että aitous ei ole vain korulauseiden listaamista. Heidän teesinsä on, että palvelujentarjoajien ja markkinoijien tulee entistä paremmin tiedostaa, kuinka aitona tai epäaitona asiakkaat tuotteita pitävät. Ostopäätökset tehdään yhä enemmän sen perusteella, kuinka hyvin tarjottu tuote vastaa asiakkaan minäkuva.

Myös mediatutkija *Sam Inkinen* on korostanut, että kulttuurijat suuntaavat ideologisia sympatioitaan entistä suuremmin osto- ja kulutuspäätöksiinsä. Teknologisoituneessa maailmassa halu aitoihin kokemuksiin ja elämyksiin on selvästi kasvanut

Onko fiktiivinen aitoa?

Aitous elämystuotteessa tarkoittaa tuotteen uskottavuutta. Yksinkertaisimmillaan se tarkoittaa olemassa olevaa ja todellista alueen elämäntapaa ja kulttuuria.

Huomionarvoista on se, että aitouden määrittää viime kädessä asiakas itse. Tuote on aito, jos asiakas kokee sen uskottavana ja aitona, vaikka se olisi täysin fiktiivinen.

Pelkkä punainen tonttulakki ei tee tontusta tonttua. Mutta jos pukin konttoriin soittaessasi puhelimeen vastaakin perinteisen asiakaspalvelijan sijasta kuulumisiasi kyselevä tonttu, joulupukki tietää lahjatoiveesi jo ennalta tai kun tonttukylästä poistuessasi tontut liikehtivät niille tyypilliseen tapansa niin kauan kuin heidät auton takakunasta näet, tuntuu fiktiivinenkin aidolta.

Kansainväliset esimerkit kannustavat panostamaan elokuvatuotantoihin

Sveitsissä on kuvattu yli 200 Bollywood-elokuvaa, sillä maan vuoristomaisemat ovat ihanteellinen tausta intialaiselokuvien tyypillisille tanssi- ja laulukohdauksille. Vaikka tanssahtelu vuoristoniityillä saattaa vaikuttaa absurdilta, intialaistuotannoilla on ollut Sveitsille selkeä matkailullinen merkitys: intialaisturistien määrä on muutamassa vuodessa kolminkertaistunut.

Da Vinci koodi toi puolestaan Skotlannille ennennäkemätöntä julkisuutta, jota on hyödynnetty tehokkaasti matkailussa. Esimerkiksi elokuvan ympärille rakennetut teemareitit karttoineen ovat olleet menestys.

Tutkimusten mukaan joka viides katsoja on kiinnostunut vierailemaan elokuvissa tai TV:ssä näkemässään kohteessa. Koska matkailijat alkavat kansoittaa elokuvien kuvauspaikkoja vasta viiveellä, kiinnostus kohteeseen voi jatkua vuosia elokuvan ilmestymisen jälkeen.

Myös lappilaiset matkailu- ja av-alan toimijat saavat jatkuvasti yhteydenottoja elokuvatuotantoihin liittyen. Ainutlaatuiset maisemat, arktisuus ja palvelut lähellä erämaata kiehtovat. Lapista on kuitenkin toistaiseksi puuttunut pysyvä, koko aluetta edustava organisaatio, joka pystyy nopeasti rea-goimaan kansainvälisten tuotantojen tarpeisiin ja joka tuntee paikalliset yritykset ja osaajat.

Usko Lapin vetovoimaan on kuitenkin kova. Edelläkävijäyritykset valmistautuvat ottamaan vastaan elokuvatuotantoja kouluttautumalla sekä sisällyttämällä elokuvien potentiaalisen hyödyn markkinointistrategioihinsa. Milloin Lappi murtaa Da Vinci koodin?

Osa tuotteen aitoutta on sen kulttuuris-eettinen kestävyys. Mitä slummien köyhät ajattelevat opastetuista slummikiertoajeluista, tai kuinka saamelaiset kokevat matkailumainoksen poreammeissa istuvan pariskunnan, jolla on neljän tuulen hatut päässään?

Katetta, kysyntää, kilpailukykyä

Amerikkalaiset pikkutyöt äiteineen ja isoäiteineen jo nottavat American Girl Placeen ja maksavat tuntuvat sisäänpääsyn paikkaan, jossa he eivät mielestään osta mitään mutta kuluttavat kuitenkin melkoisen määrän rahaa. Nuket viedään kampaajalle ja niiden kanssa syödään lounasta. Nukke pääsee myös kansikuvatyöksi American Girl -lehteen. Perinteisestä nukkekaupasta on tehty kokonaisvaltaisen elämyksen tarjoava kohde, jossa viivytään keskimäärin neljä tuntia, jopa kokonainen päivä.

Elämysmarkkinoilla huomionarvoista on se, kuinka syvällisesti ja kauan asiakas uppoutuu tuotteeseen sekä erityisesti millaisia oppimiskokemuksia tuote tarjoaa. Elämystaloudessa maksetaan siitä, että päästään kokemaan jotain itselle merkityksellistä.

Palveluntuottajan näkökulmasta tämä tarkoittaa monialaista tuotekehitystä. Sisällöntuotanto ja muotoilu yhdistettynä teknologian tarjoamiin mahdollisuuksiin tarjoavat erinomaiset edellytykset luoda aitoja elämystuotteita.

Oman tuotteen elämysarvon tunnistaminen on ensi askel kehittää tuotteesta aidosti elämyksellinen ja lisätä omaa kilpailukykyä. Aitous luo kysyntää, jossa sisältö ja merkityksellisyys menevät hintalapun edelle. ●

Kirjoittaja on viestintäpäällikkö
Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskuksessa (LEO).

Soile Veijola

Mitä voimme odottaa matkailun koulutukselta?

Esimerkkinä liikunta- ja luontomatkailu

Liikuntamatkailu on matkailua, jossa liikunta on joko matkan syy tai sen seuraus. Luonnossa tapahtuva liikuntamatkailu tarjoaa parhaimmillaan turvallisesti ja terveellisesti haastavia elämyksiä ja opastusta uuteen taitoon uudessa paikassa. Se myös edellyttää kestäväää ja vastuullista tuotteistamista, ammattitaitoista opastusta sekä pätevää koulutusta kumpaankin. Näillä eväillä ja tavoitteilla varustettuina lähdimme runsas vuosi sitten rakentamaan Lappiin uudenlaista liikunta- ja luontomatkailun koulutusta.

Liikuntamatkailun koulutusyhteistyöstä oli keskusteltu jo kevästä 2005 alkaen Lapin yliopiston ja Vuokatin Urheiluopiston kesken rehtoreidensa *Pekka Vähäsöyringin* ja *Esko Riepulän* aloitteesta. Keväällä 2006 kuitenkin ilmeni, etteivät Lapin ja Oulun läänin asukkaat voi osallistua samaan koulutukseen ESR:n sosiaalirahaston sääösten mukaan. Asiassa päädyttiin niinkin erikoiseen lopputulemaan, että ensimmäinen koulutus järjestetään Lapissa, mutta jatkossa opintoja voi suorittaa koko Pohjois-Suomen alueella.

Ratkaisu nojaa pitkäaikaisiin ja keskinäiseen luottamukseen perustuviin verkostoihin ja yhteistyöhön. Se ei myöskään perustu kilpailuun; hankkeessa ei tehty toimeksiantotutkimuksia, vaan kaikki sen tuotokset ovat kenen tahansa vapaasti hyödynnettävissä. Näemmekin vasta jatkossa, miten elinkelpoista – ja elinkeinokelpoista – tällainen ajattelu ja toimintatapa on.

Varsinainen koulutussuunnittelu tapahtui syksyn 2006 kuluessa muun muassa eri alojen asiantuntijoiden kokouksissa, joissa syntyi kolme räätälöityä ja eri koulutustasojen antia yhdistelevää kurssia: Turvallisesti ja terveellisesti haastava matka, Opastus työnä sekä Kestävän liikuntamatkan tuotteistaminen.

Koulutuksen toteutus

Koulutus käynnistyi tammikuussa 2007. Opiskelijoiksi ei saatu yhtään ammattikorkeakoulun eikä toisen asteen opiskelijaa, ei myöskään ketään matkailualan työmarkkinoilta tai julkiselta sektorilta. Kymmenisen yliopisto-opiskelijaa lähti sen sijaan mukaan huolimatta siitä, ettei opintoja saanut lukea hyväksi osana varsinaista tutkintoa.

Kuvassa (ylhäällä) ovat Paula Peräntie ja Sakari Hyytinen melomassa LiiluMaTeeman retkellä Meltausjoella 16.8.2007. Oikealla joukko koskimeloojia Ounasjoen Marraskoskella syyskuussa 2007.

LiiluMaTeema

Liikunta- ja luontomatkailun teemaopintokokonaisuuden lyhenteeksi vakiintui LiiluMaTeema. Hankkeen koordinaattori-koulutussuunnittelijana toimi *Tapio Nykänen* ja tieteellisenä johtajana *Soile Veijola*.

Koulutussuunnittelutyöryhmään kuuluivat edellisten lisäksi *Pekka Hämäläinen*, *Visa Pahtaja*, *Mikko Vehkaperä* ja *Outi Rantala*. Hanketta valvoi, ohjasi ja neuvoi ohjausryhmä palvelupäällikkö *Tapio Pahtajan* johdolla.

Koulutuksen kuluessa kohdattiin useita matkailuyrittäjiä sekä yli 70 eri alojen asiantuntijaa. Kokeilu lienee kiinnostava myös aihepiiriään laajempaan avauksena, koska siinä yhdistettiin yliopistollista, ammattikorkeakoulun ja toisen asteen koulutussisältöjä.

Liikunta- ja luontomatkailun koulutuksen rahoittajina toimivat Lapin lääninhallitus ja Euroopan sosiaalirahasto. Lapin yliopiston yhteistyökumppaneina hankkeessa toimivat Rovaniemen ammattikorkeakoulu, Lapin Urheiluopisto ja Vuokatin Urheiluopisto.

Valokuvat: Tapio Nykänen

Vuoden mittaan opiskelijat, ohjaajat ja vierailijat kokoon-
tuivat niin luonnossa, liikuntahalleissa kuin luentosaleis-
sakin eri puolilla kaupunkia. Yksi yön yli retki tehtiin
Vuokattiin, toinen hiihtäen Kurivaaran kylkeen ja kolmas
meloen pitkin Meltausjokea. Opetus tapahtui yhden tai
kahden päivän intensiivijaksoina ja viikonloppuisin.

Hankkeesta syntyi luova ja osaava työyhteisö eli opis-
kelijaryhmä, joka sai aktiivista sitoutumista edellyttäneet
opinnot suoritettua. Siinä kehiteltiin myös koulutuskon-
septi, jonka oppeja ja erehdyksiä voi hyödyntää ja sovel-
taa myös jatkossa. Opettajien ja ohjaajien kohdatessa jo-
kainen sai ideoita, kannustusta ja uusia tuttavuuksia. Jäljelle
jäi myös tukku raikkaita matkailutuotteita. (Ks. oheinen
julkaisuluettelo.)

Mitä opimme koulutusyhteistyöstä?

LiiLuMaTeema on esimerkki ihmisten verkostoitumisesta
ja halusta tehdä yhteistyötä. Lähtökohtana oli, että työn
tekevät aina ihmiset, eivät instituutiot. Toki vaihtoehto-
na olisi ollut lähestyä jokaista toimiala- ja muuta johtajaa
ja toivoa, että asiassa saavutetaan joskus kaikkien tahojen

yksimielisyys – ja että myöhemmin komennuksen saaneet
opettajat sattuvat itsekin olemaan innostuneita asiasta tai
valmiita uusiin kokeiluihin. Usein viranomaislähtöisen
lähestymistavan vaatima aika ja energia palaa kuitenkin
itsestään loppuun ilman konkreettisia tuloksia.

Mitä opimme matkailualan yrityksistä?

Vaikka opiskelijoista vain muutama oli myös matkailu-
yrittäjä, tapasimme eri yhteyksissä useita matkailuyrityk-
sen edustajia. Vuorovaikutus oli aina suorapuheista ja vä-
littömää. Usein päivitelty kuilu käytännön ja teorian välillä
matkailussa osoittautui ainakin LiiLuMaTeeman kohdalla
keinotekoiseksi ja aikansaeläneeksi. Kannattaisikin poh-
tia, kenen etuja kuilu-puhe lopulta palvelee.

Matkailun monitieteistä tutkimista ei tulisi hylätä elin-
keinojen kehittämisen välineenä. Kuten toimitusjohtaja *Mia
Porkkala* vastikään totesi: Miten toimiala voi olla uskot-
tava, ellei sitä koskeva tutkimus ole uskottavaa? Lapin
matkailussa onkin syytä kiinnittää huomiota myös kou-
lutuksen uskottavuuteen, ja ennen kaikkea sen mielek-
kyteen.

Mitä opimme liikuntamatkailusta?

Vaikka LiiLuMaTeema painottui vahvasti koulutussuunnitteluun ja ohjausverkoston rakentamiseen myös jatkoa ajatellen, nojaavat sen tulokset kuitenkin ennen kaikkea opiskelijoiden tekemään luovaan työhön. Kaikille kaupunkilaisille ja matkailijoille rakennettu Vapaan liikunnan päivä toukokuussa Ounasvaaralla sisälsi tuoreita ja turvallisesti toteutettuja ideoita niin vapaa-ajalle kuin matkailu-alallekin. Miten koiran aistit ja taidot voivat rikastaa luonnossa liikkumisen kokemusta? Miten metsässä voi nähdä ja kohdata myös puut? Miten vaaralla sauvakävellään? Miten Ounasvaaran lava voi kerätä ihmisiä kansallisuuteen ja taitoihin katsomatta huonosti tanssimisen kurssille? Miten suojakapalloturnaus järjestetään hauskaasti, turvallisesti ja ympäristöystävällisesti?

Unari–Rovaniemi–Unari-reitille tai mille tahansa tienoole voi rakentaa erilaisia teemoja opiskelijoiden työstämän Liikuntamatkaoppaan ja sitä tukevan kartan avulla. Etenkin opiskelijaliikunnan lippulaivan, Akateemisen Wartin, tuominen pohjoiseen Akateemisen Waelluksen muodossa on turvallisuussuunnitelmaa myöten valmis konsepti toteutettavaksi.

Mitä opimme matkailututkimuksesta?

LiiLuMaTeeman opiskelijat oppivat myös tekemään teoriaa. He kehittivät liikuntasosiologian ja -filosofian vanhojen viisaiden miesten eli *Henning Eichbergin* ja *Esa Sirosen* ajatusten pohjalta – tai niiden suivaannuttamina – oman liikuntakulttuurin ”neljännen aaltonsa”. Joskus on hyvä tarjota opiskelijoille myös vaikeita kirjoja. Niistä

selviämistä ja palkitsemista opiskelija kenties lopulta itsekin eniten arvostaa.

Annettakoon opiskelijoille toimivia välineitä niin kulttuurin, luonnon kuin taloudenkin tutkimuksesta ja mahdollisuus niillä työskentelyyn. Oppimansa ja kokemansa avulla he työllistävät itsensä ja mahdollisesti muitakin. Samalla kohenevat ja lisääntyvät matkailun tarjoamat opit ja elämykset matkailijoille.

Ei koulutussuunnittelu sen kummempaa ole. Toteutus onkin sitten eri juttu. Se onnistuu vain silloin, kun ihmiset haluavat tehdä töitä yhdessä ja pystyvät luottamaan toisiinsa. Ihmisenä elämisen perusasioista ei (toivottavasti) pääse eroon korkeakoulu yhteisöissäkään. ●

Soile Veijola

Matkailun kulttuuritutkimuksen professori (ma. vuodesta 2004)
Liikuntamatkailun dosentti

LiiLuMaTeeman julkaisut

Tapio Nykänen ja Soile Veijola: *LiiLuMaTeema. Raportti ja itsearviointi liikuntamatkailun koulutushankkeen suunnittelusta ja toteutuksesta 2006–2007*. (Julkaisematon raportti)

Tapio Nykänen ja Soile Veijola toim. (2007a) *LiiLuMaTeema esittää I: Vapaan liikunnan päivä: Opastukset Ounasvaaralla*. Rovaniemi.

Tapio Nykänen ja Soile Veijola toim. (2007b) *LiiLuMaTeema esittää II: Liikuntamatkaopas Rovaniemi–Unari–Rovaniemi*. Rovaniemi.

Tekijät kahdessa edellisessä: Heikki Aittala, Sakari Hyytiäinen, Johanna Koivumaa, Lotta Kunnaala, Ville Naukkarinen, Paula Peräntie, Sari Sivonen.

Lisätietoja: www.ulapland.fi/liiluma

Kakku kasvaa jakamalla

Pyhätunturi Osakeyhtiön toimitusjohtajan *Miia Porkkalan* mukaan Lapin matkailun strategian pitäisi perustua yhteisesti sovittuun tulevaisuuden visioon ja siinä pitäisi uskaltaa luopua historian painolasteista.

– Lapin matkailun markkinoinnissa on löydettävä yhteinen sävel, joka miellyttää kaikkia osapuolia, koska yhteinen näkemys palvelee suurten etuja siinä missä pientenkin. Mikään Lapin matkailukeskuksista ei nouse brändiksi maailmalla pelkästään omilla avuillaan, vaan siihen tarvitaan koko Lappia. Toisaalta keskustun on uskallettava profiloitua, mikäli tulevaisuus halutaan turvata, Miia Porkkala sanoo.

Tällä hetkellä Lapin matkailukeskukset tekevät itseään työ maailmalla samoilla eväillä. Tulevaisuudessa niiden pitää etsiä omat vahvuudet, joilla ne markkinoivat itseään.

– Markkinoinnissa voisi olla tietyt yhteiset teemat, kuten luonto, vuodenaajat ja elämispalvelut, mutta niiden lisäksi kunkin keskuksen pitää uskaltaa puhua omalla äänellään.

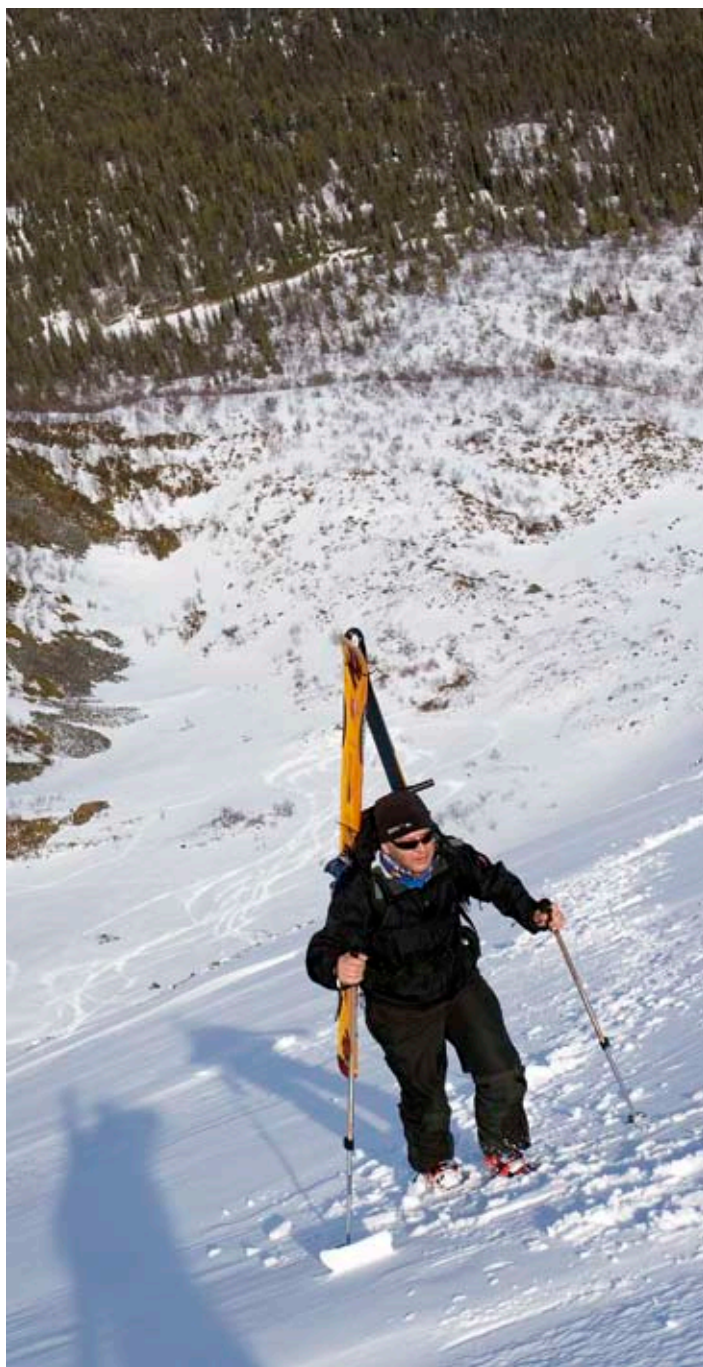
Porkkalan mukaan Lapin matkailun kasvussa on huomioitava myös ympäristöasiat ja kunnille lankeaakin suuri vastuu matkailukeskusten infrastruktuurin kehittämisessä entistä ympäristöystävällisempään suuntaan.

– Lapin matkailun uhkana ovat ylilyönnit, mutta toivon, että kestävä mallin mukainen kehitys voittaa ja meillä on hermoja kehittää Lapin matkailua pitkälle tulevaisuuteen tähtäävien suunnitelmien avulla.

Lapin vetovoima perustuu tulevaisuudessakin luontoon. Talven lisäksi myös kesämatkailuun on löydettävä uusia keinoja: tarvitaan uusia innovaatioita esimerkiksi yöttömän yön ja äänettömyyden tuotteistamiseksi.

– Nykyajan matkailija haluaa yöpyä hyvässä hotellissa ja lisäksi hän haluaa turvallisuutta. Palveluiden pitää olla lähellä luontoelämyksiä. Hyvästä saavutettavuudesta voitaisiinkin tehdä Lapin matkailun kilpailuetu, mikä onkin jo osin ymmärretty. Keskukset on rakennettu suhteellisen tiiviiksi, ja niistä on helppo lähteä kokemaan ohjelmapalveluyritysten tarjoamia luontoelämyksiä.

Matkailun toimiala on Suomessa varsin pirstaloitunut. Alalla toimii 25 000 yritystä. Porkkalan mukaan alan kasvua on haettava voluumista. Hinnoittelulla kasvua ei voida hakea, koska Suomi mielletään jo nyt varsin kalliiksi maaksi. Kasvua ei voida rakentaa myöskään yhden sesongin varaan, vaan siinä on huomioitava kaikki vuoden-

ajat. Toimialan uskottavuutta ja vaikuttavuutta voidaan parantaa uskottavan tutkimuksen avulla.

– Uskon vankasti matkailualan tulevaisuuteen ja toivon, että alan tutkimuksen kehittäminen ei kompastu lillukanvarsiin. Uskon, että matkailun tutkimuksessakin kakku kasvaa jakamalla, Miia Porkkala sanoo.

Olli Tiuraniemi

Satu Luiro

Lapin matkailun **hallittu kasvu**

Lapin uusi matkailustrategia linjaa keskeiseksi päämääräksi matkailuelinkeinon hallitun kasvun. Kasvua haetaan kansainvälisiltä markkinoilta ja tavoitteeseen pyritään mm. parantamalla Lapin saavutettavuutta.

Lapin matkailustrategian päivitystyö vuosille 2007–2010 on juuri saatu päätökseen. Strategia linjaa matkailun kehittämisen päämäärät ja ohjaa julkisen rahoituksen suuntaamista keskeisille painopistealueille. Matkailustrategian keskeisenä päämääränä on matkailuelinkeinon hallittu kasvu, jonka avulla Lappiin saadaan lisää työpaikkoja ja toimeentuloa. Kasvua haetaan kansainvälisiltä markkinoilta ja kysyntää pyritään kehittämään ympäri-vuotiseksi.

Huolellisella strategisella suunnittelulla sekä matkailutoimijoiden ja myös eri toimialojen välisellä vuoropuhelulla ja yhteistyöllä Lapilla on hyvät mahdollisuudet kehittää matkailua hallitusti ja kestävästi. Tavoitteena on, että Lappi tarjoaa elämänvoimaa paitsi matkailijalle myös lappilaisille itselleen.

Rekisteröityjen yöpymisten tavoitteeksi strategiassa on asetettu kotimaisen kysynnän osalta neljän prosentin ja ulkomaisen kysynnän osalta kahdeksan prosentin vuosikasvu. Käytännössä tämä merkitsisi rekisteröityjen yöpymisten määrän kasvua nykyisestä 2,1 miljoonasta 2,6 miljoonaan vuoteen 2010 mennessä. Tavoitteet pyritään saavuttamaan parantamalla Lapin saavutettavuutta, tehostamalla markkinointi- ja myyntiponnistuksia sekä kehittämällä tuoteteemoja.

Saavutettavuuden ongelmat

Uudessa matkailustrategiassa Lappia on

luonnehdittu vetovoimaiseksi, kansainväliseksi ja helposti saavutettavaksi matkailualueeksi, jonka monipuoliset matkailupalvelut, puhdas luonto ja elämykselliset aktiviteetit tarjoavat matkailijalle lappilaista elämänvoimaa kaikkina vuodenaikoina.

Toisaalta strategiassa kiinnitetään huomioita myös Lapin saavutettavuuden ongelmiin, jotka ovat jo pitkään aiheuttaneet matkailuyrittäjille harmaita hiuksia. Erityisesti lentoliikenteen osalta tilanne on ollut vaikea. Huippusesongin aikana lentojen määrä ei riitä vastaamaan kysyntään tai hinnat eivät ole kilpailukykyisiä. Kesäkaudella taas on vaikea kehittää matkailua, kun lentoja ei ole lainkaan.

Tilanteeseen on onneksi tulossa helpotusta. Lentoyhtiöt ovat lisänneet reittiliikennettä Lappiin, ja Kittilään lennetään myös kesällä. Charterlentoliikennettä on pyritty lisäämään viime vuosina ja siihen panostetaan myös jatkossa, erityisesti kevään hiihtosesonkina ja kesäkaudella. Töitä tehdään myös sen eteen, että Lappiin saadaan suoria lentoyhteyksiä. Keski- ja Etelä-Euroopan lisäksi myös Aasia on tässä suhteessa erityisen kiinnostava alue.

Markkinoinnin resurssit ovat vähäiset

Strategian mukaan suuret investoinnit ja kansainvälistyminen edellyttävät, että Lappi näkyy ja kuuluu aikaisempaa tehokkaammin kansainvälisillä markkinoilla. Lapin imago on jo perinteisesti

hyvä ja tunnettu, mutta varsinaisen matkailullisen Lappi-brändin rakentaminen vaatii jatkuvaa työtä.

Matkailumarkkinoinnin resurssit ovat Lapissa valitettavan vähäiset. Resurssien niukkuuden vuoksi tehokas Lapin markkinointi vaatii tiivistä yhteistyötä kuntien, alueorganisaatioiden ja matkailutoimijoiden välillä. Markkinointiyhteistyön kehittäminen myös maakuntarajojen yli on tärkeää, sillä sen avulla resurssit lisääntyisivät ja näkyvyys kasvaisi huomattavasti.

Internetin hyödyntäminen matkailuliiketoiminnassa ja matkailumarkkinoinnissa on Lapissa vielä lapsen kengissä, vaikka maailmalla matkat ostetaan yhä enemmän internetin kautta. Internet-liiketoimintaa ja osaamista kehitetään parhaillaan, joten jatkossa pienetkin yritykset voivat hyödyntää entistä paremmin ja täysipainoisemmin internetin mahdollisuuksia.

Luonto on Lapin matkailun tärkein resurssi. Uuden strategian mukaan matkailun kehittämisessä noudatetaan ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehityksen periaatteita. Kestävä kehitys nähdään strategiassa turvallisuuden ohella tärkeänä laatutekijänä.

Kasvu on perustunut rohkealle strategialle

Matkailun aluetaloudellinen merkitys on Lapissa suurempi kuin maassa keskimäärin. Esimerkiksi majoitus- ja ravitsemus-toimialan osuus kaikkien toimialojen yh-

teenlasketusta liikevaihdosta on Lapissa noin kolme prosenttia, kun se on koko Suomessa puolitoista prosenttia.

Välittömien tulo- ja työllisyysvaikutusten lisäksi matkailu vaikuttaa välillisesti myös muihin toimialoihin, kuten rakennustoimintaan ja kaupan alalle. Monessa Lapin kunnassa matkailun tuottamat verotulot ovat elintärkeitä kuntatalouden ylläpitämisessä ja palvelujen turvaamisessa.

Matkailutoimiala on kehittynyt huomasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Rekisteröityjen yöpymisten määrä on kasvanut vuosittain noin viisi prosenttia. Kansainvälisten chartermatkailijoiden määrä on kasvanut lähes parinkymmenen prosentin vuosivauhtia viime viiden vuoden aikana.

Myös matkailukeskukset ovat kasvaneet, palvelutarjonta on lisääntynyt ja työpaikkoja on syntynyt lisää. Alalla on parhaillaan käynnissä voimakas kasvu, sillä lähes kaikissa Lapin matkailukeskuksissa toteutetaan ja suunnitellaan suuria investointeja. Matkailualan yhteenlaskettujen investointien määrän arvioidaan ylittävän miljardi euroa vuosina 2008–2010.

Kasvu on perustunut Lapin ainutlaatuisen matkailullisen vetovoiman lisäksi myös rohkealle kehittämisstrategialle, joka on auttanut kohdentamaan julkista

rahoitusta tehokkaasti. Oma osuutensa kehityksessä on ollut myös matkailualan tehokkaalla organisoinnilla ja alan toimijoiden hyvällä yhteistyöllä.

Lapin matkailustrategiaan voi tutustua Lapin liiton www.sivuilla osoitteessa www.lapinliitto.fi/matkailu.

Satu Luoro toimii
matkailukoordinaattorina Lapin liitossa.

Matkailun muutostekijöitä

Kansainväliset

1. Matkailukulutuksen kasvaminen
2. Ympäristöongelmien ja -tietoisuuden lisääntyminen
3. Suurmatkailuyritysten rakentuminen
4. Matkustus- ja toimintakustannusten kasvaminen
5. Hyvinvointimatkailun lisääntyminen

Kansalliset

1. Matkailukulutuksen kasvaminen
2. Kansainvälistyminen
3. Investointien lisääntyminen
4. Matkailupalveluiden ja -keskusten kehittyminen
5. Toiminnan konseptointi

Yleisiä toimintariskejä ovat turvallisuuden ja päästöjen lisääntyminen.

Kauppa- ja teollisuusministeriö panostaa matkailuun

- 1) lisäämällä maantieteellistä ja hallinnollista yhteistyötä
- 2) edistämällä matkailutuen ja -resurssien tehokasta käyttöä
- 3) panostamalla tutkimukseen ja koulutukseen
- 4) kehittämällä matkailutuotteita ja niiden sähköisiä jakelukanavia
- 5) kannustamalla jatkuvaan matkailupalvelujen laadun parantamiseen.

Marjo Laukkanen

Värin ja viivan hiljainen liitto

Taidemaalari Päivi Sirénin teokset ovat tyyniä, eleettömiä ja pelkistettyjä. Siitä huolimatta ne voivat ajaa katsojan raivon partaalle.

Ensivaikutelman perusteella *Päivi Sirén* on puhelias, iloinen ja temperamenttinen. Hänen teostensa voisi kuvitella pursuavan ääniä, tuoksuja, värejä, liikettä ja räiskettä. Punaista, oranssia ja dramaattista mustaa. Todellisuudessa Sirénin maalaukset ovat jotain aivan muuta.

Kaukaa katsottuna maalaukset näyttävät koostuvan vain yhdestä tasaisesta ja hillitystä väristä. Vasta läheltä huomaa, että värin päällä on piirros. Se muodostuu niin hennoista ja pehmeistä viivoista, että yksityiskohdat nähdäkseen kasvot pitää työntää melkein kiinni maalaukseen.

Joitain katsojia pelkistetty tyyli ärsyttää, jopa raivostuttaa. He ovat hämmästellette, mistä töissä on kyse: ”Tuonhan voi tehdä kuka vain!” Hentoja viivoja katsellessaan eräs katsoja kimmahhti: ”Jos kerran piirrät, piirrä sitten niin, että näkyy.”

Sirénin teokset ovat kuitenkin syntyneet pitkän työn ja harkinnan tuloksena. Taiteilija kertoo, ettei tee töistään luonnoksia vaan lähtee liikkeelle tyhjäs-tä. Koon ja muodon päättämisen jälkeen on värin vuoro.

– Teen värit itse ja maalaan niin kauan, että pinta ja sävy miellyttävät.

Enimmillään tämä tarkoittaa sataa ohutta värikerrosta ja vähimmilläänkin kymmeniä kerroksia. Vaikka Sirén osaa jo

pitkän kokemuksensa ansiosta aavistella, miten väri maalatessa käyttäytyy, lopullinen sävy on hänellekin aina yllätys. Oikean sävyn lisäksi hän etsii juuri tietynlaista täysi- tai puolimattaista pintaa, joka imee valoa sisäänsä.

”Istun ja tuijotan”

Sirén on työskennellyt syyskuusta marraskuuhun Lapin yliopiston ja Wihurin rahaston vierailevana taiteilijana. Taiteiden tiedekunnan ylimmässä kerroksessa sijaitsevassa työhuoneessa on valmiita ja keskeneräisiä töitä, joita nähdään tämän ja ensi vuoden aikana kolmessa eri näyttelyssä. Yhdellä seinällä on kolme isoa nelionmuotoista maalausta.

– Haluan pinnasta ihon kaltaisen ja eleettömän. En tykkää karkeudesta enkä halua kankaan tai siveltimien jälkien näkyvän.

Sirén osoittaa yhtä vaaleista maalauksista.

– En tiedä, kestänkö tuota sävyä. Se on ehkä liian keltainen tai liian raskas, Sirén miettii ääneen ja lisää: – Se ei vielä soi.

Kun Sirén löytää maalaukselleen oikeanlaisen sävyn ja pinnan, hän pysähtyy työnsä ääreen.

– Istun ja tuijotan. Istun niin kauan, että näen, mitä siitä haluan.

Pelkistyneisyys jatkuu piirroksissa, jotka koostuvat pysty- ja vaakaviivoista. Sirén korostaa, että käsin piirretty viiva elää aina, sillä jokainen viiva on oma tekonsa. Se on hänen mukaansa kuin hengitystä, aina erilainen riippuen miljoonasta eri asiasta.

Sirén ei kaipaakaan töihinsä värin ja viivan lisäksi muuta.

– Selviän hädin tuskin näistä kahdesta elementistä, saati että niitä olisi enemmän. Tämäkin on loputtoman kiinnostavaa.

Taide edellyttää läsnäoloa

Oli Sirénin töistä mitä mieltä tahansa, niiden katsomista voi verrata hetkeen, jolloin astuu kotiovelta säkkipimeään yöhön. Ensin ei näe muuta kuin pimeää, mutta hetken päästä erottaa ääri viivoja, yksityiskohtia ja jopa hentoa valoa.

Sirénin mukaan maalauksessa on kyse läsnäolosta, joka koskee sekä kuvan synnyttämistä että sen vastaanottamista. Katsojan tulee malttaa pysähtyä työn ääreen.

Sirén vertaa maalauksen katsomista lehdettömän puun katsomiseen. Kerralla voi nähdä esimerkiksi puun kokonaisu-hahmon tai pari oksaa yksityiskohtineen, mutta kaikkea ei koskaan näe yhdellä vilkaisulla.

– Jos ei halua olla hiljaa ja mennä maalaukseen sisään, sitten näissä ei ole mitään, Sirén sanoo viitaten maalauksiaan kohti.

Taidemaalari uskoo hitauteen myös omassa työskentelyssään. Hänen mukaansa hetkessä voi tapahtua paljon, mutta asioiden kypsyttelyyn menee aina aikaa.

Rovaniemellä Sirén on yllättänyt vauhdista, jolla uusia töitä on syntynyt. Hän on viihtynyt työhuoneessaan viikonloppuisinkin ja pitänyt vain pari vapaapäivää. Kun arki on jäänyt kotiin, maalaamiseen on voinut keskittyä täydellisesti.

– Asun Espoon Tapiolassa ateljee-asunnossa, jossa kodin ja työhuoneen väli on yksi ovi. Kun värikerrokset kuivuvat, sitä ajattelee helposti, että laitanpa vaikka pesukoneen pyörimään.

Keskittyminen on tehnyt työskentelystä intensiivistä ja tehokasta. Rovaniemellä Sirén on nauttinut myös ympäristöstä, jossa on kaksi hänelle tärkeää asiaa: taivas korkealla ja suuri, voimalla virtaava joki.

– On tilaa ajatella ja vettä, joka puhdistaa ajatukset. ●

Päivi Sirén

Jyväskylässä syntynyt taidemaalari Päivi Sirén (s. 1958) asuu ja työskentelee Espoossa. Hän on valmistunut Suomen Taideakatemia Koulun maalauslinjalta vuonna 1984. Sirén on osallistunut lukuisiin yhteisnäyttelyihin koti- ja ulkomailla vuodesta 1983 lähtien, ja hänellä on ollut uransa aikana toistakymmentä yksityisnäyttelyä. Sirén on toiminut opettajana muun muassa Kuvataideakatemiassa, Lahden Taideinstituutissa ja Oriveden Opistossa. Hänen töitään on ensi vuonna esillä Tukholmassa Galleri Cupidossa 2.–21. helmikuuta sekä Punkaharjulla taidekeskus Retretissä 4. kesäkuuta alkaen.

> Marjon linkit

www.martat.fi – Marttajärjestön kotisivut

www.suomenpitsinnyplaaajat.fi – Suomen Pitsinnyplääjien kotisivut

www.napapiirinhiihdo.fi – Napapiirin Hiihdon kotisivut

Suulas savolainen

Marjo Majava lähti mukaan Nivankylän Marttojen toimintaan 1990-luvun puolivälissä. Nivankylän Martat järjestää tänä vuonna juhlia, ruokakursseja, retkiä, kiviкурssin, askartelukursseja, pikkujoulut ja myyjäiset.

Sysäyksen Marjon liittymiselle Marttoihin antoi kuopuksen syntymä vuonna 1992. Vanhan lappilaisen tavan mukaan martat tuovat lapsen syntymän jälkeen perheeseen kosta eli jonkun leipomuksen sekä lahjan vastasyntyneelle. Tapaus lämmitti Marjon mieltä siinä määrin, että hän oli pari vuotta myöhemmin itsekin marttojen mukana kosta viemässä.

– Suulaana savolaisena ja kovana organisaattorina olin pian Nivankylän Marttojen puheenjohtaja ja minut valittiin myös Lapin Martat ry:n hallitukseen. Marttatoiminnalla on ollut suuri merkitys koko perheelle, koska senkin kautta olemme päässeet sisään kyläyhteisöön. Minun luontoiselleni energiselle ihmiselle Martat on erittäin tärkeä toiminnan väylä, Marjo Majava sanoo.

Marttatoiminnan lisäksi Marjo harrastaa pitsinnypläystä. Se on ollut hänelle lukemisen ohella ehkä rakkain harrastus jo vuodesta 1981 lähtien. Vuosien varrella pitistä on syntynyt Marjon taitavissa käsissä mm. lukuisia tauluja ja liinoja.

– Käsillä tekeminen ja liikkuminen ovat hyvää vastapainoa työlle. Ihminen on kokonaisuus ja pidän vapaa-aikaa yhtä tärkeänä kuin työtä. Myös perhe ja lapset ovat minulle kaikki kaikessa. Kodin arvojen vaalimiseen marttatoiminta sopiikin mainiosti.

Taiteiden tiedekunnan hallintosihteeri tunnetaan myös innokkaana pyöräilijänä.

– Matka ei ole ollut minulle koskaan ongelma, siihen pitää vain osata asennoitua oikein. Pyöräilen esimerkiksi työmatkat lähes ympäri vuoden. Yhteen suuntaan matkaa kertyy 17 kilometriä. On selvää, että näillä matkoilla pimeän pelko on karissut tien päälle.

Majavan perheen yhteinen harrastus on lasten jalkapallon pelaaminen. Perheen tytär ja kaksi poikaa pelaavat kaikki jalkapalloa. Isä ja äiti kuuluvat huoltojoukkoihin.

– On suuri nautinto katsella ja kannustaa kentän laidalla nuorten pelaamista. Nuorten harrastus yhdistää koko perhettä. Lisäksi hiihdämme talvella koko perheen voimin vuosittaisessa Napapiirin Hiihdossa 40 kilometrin matkan. Nuoret hiihtävät jo omia latujaan, me vanhemmat hiihdämme perässä, Marjo sanoo.

Olli Tiuraniemi

Arto Riimala – Lapin yliopistosta muotoilun huipputiimiin

Arto Riimala on kotoisin Kemistä. Lukioaikana hän kävi tutustumassa Lapin yliopiston teollisen muotoilun laitokseen. Hän tykästyi laitoksen rentoon ilmapiiriin, ja etenkin sen tarjoamiin monipuolisiin mahdollisuuksiin vaikuttaa tulevaisuuden elinympäristöihin. Taiteen mais-teriksi Riimala valmistui keväällä 2003.

– Valmistuminen tuntui tietysti hienolta, mutta samalla pelottavalta. Valmistuminen merkitsi ystäväpiirin ha-joamista eri puolille Suomea ja siirtymistä opiskelijasta työnhakijaksi. Toisaalta olin saanut omalta alaltani työ-kokemusta jo opiskeluaikanani, joten koin työllistymis-mahdollisuuteni hyväksi, Arto Riimala sanoo.

Riimala työskentelee Swecon tuotekehitysyksikössä, jo-hon kuuluu yhteensä 35 henkilöä mukaan lukien tuoteke-hitynsisinöörit. Muotoilijan koulutuksen saaneita yksikös-sä on kymmenkunta, joista osa keskittyy tuotemuotoiluun ja osa käytettävyyssuunnitteluun.

– Osalla Swecon muotoilijoista on jo yli 20 vuoden ko-kemus alalta. Kokeneilla muotoilijoilla on suuri määrä tie-toa, jonka saa vain kokemuksen kautta. Vastaavasti nuoril-la muotoilijoilla on paljon intoa ja energiaa sekä viimeisin tieto alan koulutuksesta.

Riimala tekee Swecolla konseptisuunnittelua, tuotekon-septien visualisointia ja tuotemuotoilua. Swecolla muotoi-lijat ja insinöörit työskentelevät yhdessä.

– Joskus voi käydä niin, että insinöörit kokevat muo-toilijoiden käyttämät termit ja työmenetelmät vieraina, mut-ta yhdessä tekemisen myötä yhteistyöstä on tullut erit-täin sujuvaa ja mielekästä. Swecon tuotekehitysyksikössä työntekijät arvostavat toistensa osaamista ja monipuolista lähestymistapaa ongelmien ratkaisemiseksi. He tietävät, että hyvässä lopputuotteessa yhdistyvät mekaaninen toi-mivuus ja visuaalisuus.

Teollisesti valmistettaviin tuotteisiin kohdistuu aina kova kustannuspaine, ja usein muotoilulta toivotaankin valmistuskustannusten alentamista. Riimalan mukaan teollisella muotoilulla on paljon annettavaa yritysten kil-pailukyvyyn parantamiseksi globaalissa ja lokaalissa kilpai-lussa. Oleellista on, että muotoilu sulautuu saumattomaksi osaksi yritysten tuotekehitystä.

– Tässä on haastetta koko muotoilualalle, joka on pit-kään koettu irralliseksi, pelkästään tuotteen ulkonäköä parantavaksi toiminnaksi. Viime vuosina on onneksi ym-märretty muotoilun tarjoamat mahdollisuudet yritysten liiketoiminnan vahvistamisessa. Muotoilijoita käytetään

nykyään paljon sekä perinteisessä, insinöörivetoisessa ko-nepajateollisuudessa että luomaan täysin uudenlaisia pal-velukonsepteja. Suomalaisen teknologiaosaamisen ja muo-toilun voimavarat yhdistämällä voidaan tuottaa jatkossa-kin kilpailukykyisiä menestystuotteita, jotka tuottavat loppukäyttäjälle sellaista lisäarvoa, josta he ovat valmiita maksamaan niin Suomessa kuin ulkomaillakin.

Riimalan tulevaisuus näyttää työntäyteiseltä, mitä hän pitää tietysti hyvänä asiana.

– Talouden korkeasuhdanne näkyy myös muotoilupal-veluiden kysynnässä. Suunnitelmissa on kehittää Swecon muotoiluprosesseja niin, että ne olisivat entistä houkuttelevampia nykyisille ja uusille asiakkaille ja ne vastaisivat yritysten tarpeisiin myös tulevaisuudessa. Muotoilijalle tyypillisesti pyörittelen mielessäni jatkuvasti ajatusta myös omien tuotteiden valmistuksesta jossakin muodossa, Riimala sanoo.

Olli Tiuraniemi

Valokuva: Mari Juntunen

Riku Lavia

Ikkuna ilmastoon

Napajäätiköt ovat avain ymmärtää maapallon ilmastoa ja sen muutosta, sanoo Arktisen keskuksen tutkimusprofessori John Moore.

John Mooren tutkijanura alkoi vuonna 1986, kun hän matkusti ensimmäisen kerran Etelämantereelle. Jäätikkötutkija Moore aloitti tuolloin jatkotutkimuksen Cambridgen British Antarctic Survey (BAS) -tutkimuslaitoksessa.

– Se oli monella tapaa vanhan ajan viime hetki Antarktiksella. Purjehdimme Etelämantereelle Englannista, ja moottorikelkkoja oli vain muutama. BAS käytti tuolloin vielä pääasiassa koiravaljakoita, eikä kukaan tuonut jäätikölle tietokoneita. Koko reissu kesti puoli vuotta. Nykyään asiat ovat toisin. Tutkimuskalustoa on moninkertainen määrä ja retket ovat lyhyempiä, joka paikkaan mennään lentäen, John Moore kertoo.

Jäätikkötutkija Moore on käynyt Etelämantereella kuusi kertaa. Viimeiset kahdeksan vuotta hän on tutkinut sinisen jään alueita. Ne ovat erittäin syrjäisiä ja vihamielisiä paikkoja vuoristoisilla seuduilla. Tutkijoille sinisen jään alueet ovat kuitenkin arvokkaita, sillä niistä saadaan ainetlaatuja jäänäytteitä.

– Yleensä tutkijat välttävät vuoristojäätiköitä hinnalla millä hyvänsä. Niillä on hankala liikkua, ja jään liikkeet ovat arvaamattomia. Sinisen jään alueilla jää virtaa niin, että sen pinnasta voidaan ottaa erittäin vanhoja näytteitä, joita joudutaan kairaamaan jopa tuhansien metrien syvyydestä. Pinnasta otetut näytteet eivät myöskään ole puristuneet kasaan niin kuin jäätikön pohjalta kairaamalla saatu jää. Resoluutio on parempi. Työ on hankalaa mutta halpaa, Moore selittää.

Sinisen jään alueilla on myös muita mielenkiintoisia ominaisuuksia. Ne sijaitsevat vain 300 kilometrin päässä rannikolta. Näytteistä saadaan tietoa Eteläisestä jäämerestä, joka on avainasemassa, kun yritetään ymmärtää maapallon ilmastoa.

– Kaikki valtamerten pohjassa kiertävä vesi kulkee Etelämantereen merialueiden kautta.

Mistä lisää tutkijoita?

John Moore tuli Arktiseen keskuksen tutkijaksi vuonna 1993. Tätä nykyä hän johtaa kuusihenkistä jään- ja ilmastontutkimuksen ryhmää, ja marraskuun alusta hän on toiminut Oulun ja Lapin yliopiston yhteisenä ilmastomuutoksen tutkimusprofessorina.

Professuurin myötä Mooren opetustunnit etenkin Oulun yliopistossa kasvavat. Tuore professori uskoo, että opetus on hyvä keino tavata potentiaalisia uusia tutkijoita. Hyvistä tutkijoista on jatkuvasti pulaa.

– Rovaniemellä ei ole luonnontieteiden tiedekuntaa, joten mahdollisia jatko-opiskelijoita ei täältä juuri löydy. Ylipäänsä suomalaiset hakevat avoimia alan paikkoja todella vähän. Ulkomaalaisten rekrytointi on vaikeaa, koska palkat ovat alhaiset verrattuna perinteisiin vahvoihin tutkimusmaihin, kuten Norjaan, Englantiin ja Ruotsiin sekä Pohjois-Amerikan maihin.

John Mooren mukaan sopivia tutkijakandidaatteja on harvassa.

– Matemaattinen lahjakkuus ja kyky pärjätä kentällä on harvinainen yhdistelmä. Tutkijan pitää esimerkiksi pystyä korjaamaan moottorikelkka ja tietokoneohjelma kenttäolosuhteissa. Se on toisaalta osa työn viehätystä.

Arktisen keskuksen jään- ja ilmastontutkimuksen ryhmään Moore on erittäin tyytyväinen.

– Nyt on hyvä tiimi kasassa. Mukana on lahjakkaita ja luovia tekijöitä, joilla on rohkeutta yrittää uusia asioita ja kyky ottaa rajallisista resursseista kaikki irti. Etenkin tutkimusaineiston analyysi on meillä poikkeuksellisen tehokas. Saamme työn tehtyä täällä halvemmalla kuin missään muualla, Moore sanoo.

Mooren mukaan yksi menestyksen salaisuuksista on hyvä verkostoituminen. Kemiallinen analyysi tehdään Metlan Rovaniemen laboratoriossa ja Oulun yliopiston kanssa tehdään kolmiulotteista tutkamallinnusta. Jään virtausta mallintava tietokoneohjelma puolestaan pyörii supertietokoneella Espoossa. Lisäksi ryhmä tekee paljon yhteistyötä ruotsalaisten, norjalaisten ja puolalaisten tutkijoiden kanssa.

– Olemme tutkineet sinisen jään alueita nyt kahdeksan vuotta, ja pitkäjänteinen työ alkaa vihdoinkin tuottaa tuloksia.

ta. Niin kuin aina, menestys on tuomassa mukanaan lisää uusia partnereita.

Mitä jää kertoo?

Seuraavan kerran John Moore matkustaa kentälle ensi keväänä. Silloin on vuorossa tutkimusmatka Huippuvuorille, jossa Moore mittaa ja kerää näytteitä Kinnvikan Vestfonna-jäätiköstä.

– Olen viettänyt yli kolme vuotta elämästäni eri jäätiköillä, eikä niihin kyllästy ikinä. Iän myötä sitä tulee hivenen valikoivammaksi kenttätutkimuksen suhteen, mutta mielestäni jäätiköt ovat edelleen kauneimpia paikkoja maailmassa. Jo nuorena olin kiinnostunut tieteestä, ja jäätikkötutkimus on todellakin voittamaton yhdistelmä teoriaa ja käytäntöä.

Mooren työlle on kuitenkin olemassa myös vakavampi motiivi.

– Napa-alueiden suurilla jäätiköillä näkee, kuinka paljon ihminen muuttaa maapalloa. Kun Etelämantereeseen, Grönlannin ja Huippuvuorten valtavat jäätiköt muuttuvat rajusti vain muutaman kymmenen vuoden aikana, nähdään selvästi, kuinka herkkä kokonaisuus tämä kaikki on. Avain muutoksen ymmärtämiseen on tallennettu jäähän. Viime jääkauden lopussa, noin 10 000 vuotta sitten, tapahtui äkillinen sulamisaalto, jonka seurauksena merenpinta nousi huomattavasti vain sadan vuoden aikana. Sen mekanismin ymmärtäminen auttaisi meitä ennakoimaan, mitä tulevaisuudessa on odotettavissa. ●

Jäätikkötutkimus vaatii paljon erityistä tutkimuskalustoa ja tutkijalta monenlaista osaamista: tieteellisten taitojen lisäksi tutkijan on pystyttävä korjaamaan moottorikelkka ja tietokoneohjelma kenttäolosuhteissa. John Moore matkustaa seuraavan kerran kentälle ensi keväänä, jolloin on tutkimusmatka Huippuvuorille Kinnvikan Vestfonna-jäätikölle.

John Moore (alhaalla oik.) ja Upsalan yliopiston professori Veijo Pohjola kairaamassa jäänäytettä Vestfonna-jäätiköllä keuhällä 2007.

Valokuva: Emilie Beaudon

Ei mitään rajaa

Taiteiden tiedekunnan opiskelijat murtavat perinteisiä oppiaineiden ja laitosten rajoja yhteisessä ainejärjestössä.

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan opiskelijoilla on ollut reilun vuoden yhteinen ainejärjestö, Lapin yliopiston taideaineiden opiskelijat TAO ry.

– Tiedekunnan jokaisella oppiaineella oli aikaisemmin oma ainejärjestönsä, mutta vain muutama niistä toimi aktiivisesti. Pari vuotta sitten virisi ajatus siitä, että viisi pientä ainejärjestöä tulisi yhdistää yhdeksi ainejärjestöksi. Kun tiedossa oli lisäksi muutto erillisistä tiloista yhteiseen rakennukseen yliopiston päärakennuksen yhteyteen syksyllä 2006, oli luonteva hetki pistää hynttyyt yhteen, kertoo idean isä, teollisen muotoilun opiskelija *Antti Lindström*.

TAO:n puheenjohtaja, audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelija *Marjukka Parkkinen* ja tiedotusvastaava, teollisen muotoilun opiskelija *Tommi Siljamäki* kertovat, että yhteinen ainejärjestö tavoittelee monialaista yhteistyötä.

– TAO pyrkii ravistelemaan vanhoja laitosrajoja sekä edistämään monialaista ja myös monitieteistä yhteistyötä niin opetuksessa kuin vapaa-ajallakin. Tiedekunnan oppiaineiden välillä on ollut toki yhteistyötä jo aiemminkin, mutta paljon enemmän on mahdollisuuksia – ennakkoluuloton yhteistyö voi synnyttää jotain aivan uutta, Parkkinen tähdentää.

– Ja se on hyvää harjoitusta työelämää varten: esimerkiksi tuotekehityksen tiimit ovat monialaisia ja -tieteisiä, Lindström ja Siljamäki jatkavat.

TAO:n aktiivit uskovat, että yhteistyötä estävistä ennakkoluuloista päästään parhaiten eroon yksinkertaisesti toisiin tutustumalla.

– Siksi järjestämme erilaisia vapaa-ajan tapahtumia. Mm. matkailun opiskelijoiden kanssa olemme järjestäneet yhteisiä rientoja.

Nimeään laajempi Kuppikunta

TAO on perustanut tänä syksynä Kuppikunta-nimisen internetsivuston taiteiden tiedekunnan opiskelijoille, jotta ainejärjestö ei jäisi vain muutamien aktiivien pelikentäksi. Nimestään huolimatta Kuppikunta on ennen kaikkea tila avoimelle keskustelulle.

– Kuppikunnassa voi tuoda esille erilaisia opintoihin ja opiskelijaelämään liittyviä asioita. Keskustelua voivat seu-

TAO:n aktiivit Tommi Siljamäki (vas.), Marjukka Parkkinen ja Antti Lindström haluavat ravistella luutuneita oppirajoja, sillä ennakkoluuloton monialainen ja -tieteinen yhteistyö voi synnyttää jotain aivan uutta.

Ylhäällä olevan TAO:n logon on suunnitellut graafisen suunnittelun opiskelija Emilie Ugglä.

rata myös muut kuin foorumin jäsenet, ja paljon puhuttaneita aiheita viemme eteenpäin ainejärjestönä. Taolaisen sydäntä lähellä on mm. opiskeluympäristön parantaminen: pyrimme vaikuttamaan esimerkiksi siihen, että opiskelijat voisivat käyttää tiedekunnan tiloja nykyistä enemmän iltaisin ja viikonloppuisin. Foorumi on myös hyvä paikka hakea kumppaneita monialaisiin projekteihin, taolaiset kertovat.

Ainejärjestön puheenjohtajana Marjukka Parkkinen on erityisen tyytyväinen siihen, että ainejärjestötyöhön on sitoutunut aktiiveja kaikista oppiaineista.

– Jopa kokoukset ovat olleet suosittuja, eivätkä kokoushuoneiden tuolit tahdo edes riittää, Parkkinen naurahtaa.

Kuppikunta taitaa siis laajeta koko astiastoksi.

<http://the.kuppikunta.in>

Sari Väyrynen

Työpaikkarakkautta

Olen saanut uuden työkaverin. Nautin suunnattomasti tästä hieman yllättäen sukeutuneesta kumppanuudesta. Suhteemme on alusta saakka ollut intiimi ja intensiivinen. Tämä uusi työkaveri on iso, valoisa, yhteistyöhaluinen ja joustava. Tuttavuutemme alkuaikoina kaveri oli myös ihan lämpöinen, mutta viime päivinä se on heittäytynyt vähän viileäksi. Pitänee tehdä asialle jotakin, sillä meidän on pärjättävä yhdessä vielä pitkään. Ainakin toivon niin.

Olen siis saanut uuden työhuoneen menetelmätieteiden laitoksella.

Kun 1990-luvun alussa tulin töihin Lapin yliopiston taiteiden tiedekuntaan, minulla ei ollut tällaista kaveria olenkaan. Tein töitä kotoa käsin ja vaeltelin kuukausikausia mierolaisena taiteiden tiedekunnan nurkissa ja käytävillä. Ei ollut minut palkanneen työnantajan mielessä käynyt sellainen seikka, että työn tekemisen kannalta olisi eduksi, jos olisi paikka, jossa tehdä työtä. Ehkä myös työvälineet.

En itsekään aluksi osannut kyseenalaistaa asiantilaa. Tulin taloon sanomalehden toimituksesta, ja siinä työkuulttuurissa oma huone oli harvojen ylläilyä. Havahduin olosuhteiden omituisuuteen vasta huomattuani, että yliopiston puhelinluettelossa nimeni kohdalla oli saman työnantajan palveluksessa olevan puolisoni puhelinnumero.

Työsuhteen jatkuessa sain oman pienen kolon eräänlaisesta porstuatilasta. Se oli vähän levoton mutta mielenkiintoinen näköalapaikka. Tämän jälkeen muistan muuttaneeni työhuonetta kahdeksan kertaa.

Yksi näistä huoneista haisi viemärielle. Toinen oli todella raikas ja tilava; siellä oli jopa tiskipöytä ja kuivauskaappi mutta ei toimivaa lämpöpatteria eikä ikkunatiivistä. Kun jaoin tämän tilan väliaikaisesti kahden muun henkilön kanssa, sillä oli taipumus joutua kaaoksen valtaan. Kerran yksi meistä – en minä – sai kaaoksesta kyllikseen ja pani paikat kuntoon niin että rytisi. Olen hänelle siitä kiitollinen vielä kymmenen vuotta myöhemmin.

Yhden työhuoneen ilmastointi toimi siten, että putki, jonka olisi pitänyt imeä ilmaa, syyti huoneeseen ympäri taloa kiertäneet hajut ja hiukkaset. Lattia hilseili, niin että kengät, housunlahkeet, hameenhelmat, kirjat ja paperit olivat jatkuvasti valkoisen pölyn peitossa – niin kai sitten myös silmien ja hengitysteiden limakalvot. Pääsin myös päivittäin osalliseksi kaikesta siitä viisaudesta, jota kollegani jakoivat opiskelijoille vierisessä luentosalissa.

Seuraava työhuoneeni oli ihanan viihtyisä, kodikas ja lämmin mutta niin ahdas, että sinne eivät mahtuneet sen enempää tavaroita kuin ihmisetkään, joiden kanssa joudun olemaan – ei vaan saan olla – päivittäin tekemisissä.

Nyt vietän kuherruskuukautta uuden kumppanini kanssa ja olen umpirakastunut. Saa nähdä, miten tässä käy. Tällä haavaa oletan, että lähdän huoneesta vain jalat edellä tai eläkkeelle, mutta eihän sitä koskaan tiedä.

Vasta nyt, tämän uuden onneni keskellä, olen aktiivisesti alkanut ajatella työhuonetta läheisimpänä työkaverinani. Sen tilasta ja toimivuudesta riippuu hyvin paljon myös se, mitä ja millä tavalla itse saan työssäni aikaiseksi. Työhuone voi tehdä meidät – ja monesti on tehnytkin – sairaaksi ja huonovointiseksi. Yhtä hyvin se voi saada meidät tuntemaan olomme kotoisaksi, iloiseksi ja energiseksi.

Aivan liian usein kuitenkin vetävät ikkunat, kehovalaistus, toimimaton ilmastointi ja huonosti valitut sisustus- ja siivousmateriaalit otetaan annettuina asiantiloina: valittajahan on joka tapauksessa luulotautinen tai vähintäänkin neuroottinen.

Kaikki eivät tietenkään koe työhuonettaan samalla tavalla; ihmisen suhde tilaan kuin tilaan on aina yksilöllinen. Itse pidän tärkeänä sitä, että työhuoneessani on aina myös jotain ihan omaa ja henkilökohtaista: esineitä, valokuvia, tauluja ja kukkasia (valitettavasti nykyisen työmatkani varrella ei enää ole yhtään kukkakauppaa).

Saapa nähdä, mahtuuko uuteen työhuoneeseeni myös vanhaisän keinutuoli. Pienteollisuustalon aikoina siinä istahtivat monet kollegat ja opiskelijat purkamassa sydäntään tai odottelemassa tapaamista. Nyt kiikkustooli on ollut jo toista vuotta evakossa uudessa hienossa taiteiden tiedekunnassa. Ottaisin sen kernaasti takaisin, jos uusi työkaverini suostuu joustamaan.

Väitökset

www.ulapland.fi > uutisarkisto

Kollegoiden tuki rohkaisee verkko-opettajaa

Kasvatustieteen maisteri *Maire Syrjäkarin* väitöstutkimuksen mukaan kollegoiden tuki ja opiskelijoiden positiivinen palaute rohkaisevat verkkokurssien ohjaajina olevia opettajia kehittämään verkko-ohjaustaitojaan.

Tutkimuksen mukaan opettajan tehtäviä verkkokurssin ohjaajana ovat kurssien organisointi, verkko-oppimisympäristöön liittyvä tekninen tuki opiskelijoille, opiskelun ja oppimisen ohjaaminen sekä opiskelijoiden motivointi. Tutkimusta varten haastatellut verkko-opettajat korostavat omaa rooliaan etenkin oppimisen ohjaajina, tukijoina ja motivoijina.

Haasteeksi opettajat kokevat verkkokeskustelun ohjaamisen sekä sen, miten kirjoitetussa ja verkon kautta välitetyssä viestinnässä voi ilmaista itseään selkeästi ja ymmärrettävästi. Myös erilaisten oppijoiden kohtaaminen verkossa edellyttää

opettajalta sekä uskallusta että osaamista, Syrjäkari toteaa.

Opettajan saatavilla tulisi olla ohjausta, jos hänen omat tietonsa ja taitonsa eivät ole riittävät verkko-opetuksen toteuttamiseen. Verkko-opetukseen soveltuukin hyvin työskentely opetustiiminä, jossa on monenlaista osaamista sekä kokeneita kollegoita tukemassa ja ohjaamassa uusia ja aloittelevia verkko-opettajia.

– Tällainen toimintaympäristö ja yhteisöllisyyden tunne tukevat opettajan verkko-ohjaustaitojen kehittymistä ja rohkaisevat opettajia avaamaan perinteisen luokkahuoneen ovea ja kehittämään opetustaan avoimessa yhteistyössä muiden opettajien kanssa.

Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä tulisi Syrjäkarin mukaan kehittää pedagogisesti entistä tarkoituksenmukaisemmaksi.

– Hyvä verkko-opetus ei tapahdu itsestään, vaan se vaatii opettajalta omien valmiuksien arviointia ja tarvittaessa niiden kehittämistä erilaisten tukiverkostojen avulla, Syrjäkari tähdentää.

Tutkimuksen esittelemät käytännön näkökulmat verkko-ohjaukseen auttavatkin niin aloittelevia kuin kokeneita verkko-opettajia omien verkko-opetusvalmiuksien arvioinnissa ja kehittämisessä.

Tutkimuksen aineisto koostuu verkko-keskusteluista, dokumenteista, sähköisestä kyselystä verkko-opettajille ja verkko-opettajien teemahaastatteluista.

Väitös 27.10.2007

Maire Syrjäkari: *Opettaja ohjaajana verkossa – tuutoreiden kokemuksia verkko-ohjaamisesta Akateemiset opiskelutaidot -verkkokurssilla*

Korkeakoulujen on kehitettävä verkosto-osaamistaan

Hallintotieteiden lisensiaatti *Lahja Karjalaisen* väitöstutkimuksen mukaan alueellisen vaikuttavuuden ja alueen kilpailukyyn kehittäminen korkeakoulujen välisellä yhteistyöllä edellyttää korkeakouluilta panostusta verkosto-osaamisen kehittämiseen.

Korkeakoulujen verkostoitumiseen tarvitaan resursseja: osaamista, työaikaa, menetelmiä, rahaa ja tiloja. Tutkimuksessa painotetaan verkostoitumiseen sitoutumista organisaation eri tasoilla ja verkostoitumisen liittämistä strategiaan.

– Se edellyttää entistä tarkempaa tavoitteiden määrittelyä, yhteistyötä ja aktiivista toimintaa strategiassa määriteltyjen verkoston päämäärien hyväksi, Lahja Karjalainen sanoo.

Tutkimuksen mukaan projektimuotoinen kehittämistyö tulee kytkeä koko organisaation toiminnan suunnitteluun.

– Organisaation tulee olla vahvasti mukana yhteistyöhankkeiden suunnittelu- ja omien kehittämiskohteiden määrittelyssä.

Tutkimuksen mukaan EU-hankkeet ovat tehottomia organisaatioiden kehittämiseen, koska hanketoiminta on tällä hetkellä organisaatioiden perustoiminnasta irrallaan. Hankerahoitus tulisi pilkkoa kansainvälisistä mammuttihankkeista paremmin kohteisiinsa sopiviksi pienemmiksi rahoituseriksi.

Koulutuskuntayhtymän ja ammattikorkeakoulun omissa strategioissa ja ohjeissa hanketoiminnan roolia on tutkimuksen mukaan vaikea hahmottaa, koska niistä ei käy ilmi mihin alueellisiin painopisteisiin tai haasteisiin kuntayhtymä ja ammattikorkeakoulu haluavat kohdistaa oman osaamisensa.

Tutkimuksessa seurattiin Lapin Yliopis-

ton, Rovaniemen ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulujen sekä Pohjois-Ruotsin, Pohjois-Norjan ja Luoteis-Venäjän yliopistojen yhteisen kehittämishankkeen vaikutusta Rovaniemen ammattikorkeakoulun verkostoitumiseen.

Karjalaisen tutkimus on ensimmäinen Barents Specialists -tutkijakoulusta valmistunut väitös. Tutkijakoulua on rahoittanut EU ja Lapin lääninhallitus.

Väitös 9.11.2007

Lahja Karjalainen: *Kansainvälisen korkeakouluverkoston kehittäminen. Arviointitutkimus Barents Specialist -hankkeesta Rovaniemen ammattikorkeakoulussa*

Maire Syrjäkari

Lahja Karjalainen

Antti Tapanila

Väitökset

www.ulapland.fi > uutisarkisto

Jää kertoo ilmastohistoriasta

Arktisen keskuksen jäätikkötutkija *Anna Sinisalo* on tutkinut geofysikaalisten menetelmien avulla Etelämantereen sinisen jään alueiden rakennetta, virtausta ja massatasapainoa. Sinisalon tutkimuksessa vanhimmat jäänäytteet ovat yli 10 000 vuotta vanhoja.

– Normaalisti näin vanhat jäänäytteet pitää kairata syvältä jäätikön sisältä, missä ne ovat puristuneet kasaan kovan paineen takia, jolloin yksittäiset vuosikerrokset ovat hyvin ohuita. Sinisen jään alueen pintajäänäytteiden vuosikerrokset ovat huomattavasti paksumpia, jolloin saadaan tarkempia tuloksia ilmastohistoriasta. Lisäksi pintanäytteiden otto on paljon halvempaa kuin näytteiden kairaa-

minen jopa satojen metrien syvyydestä, Anna Sinisalo kertoo.

Jäänäytteiden keräämisen lisäksi Sinisalo käytti tutkimuksessaan etenkin maatulka- ja differentiaali-GPS-mittauksia. Kenttätutkimuksen hän teki kolmen Etelämantereen tutkimusretken aikana talvina 1999–2000, 2000–2001 ja 2003–2004.

Anna Sinisalo teki tutkimuksensa Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa ja Oulun yliopiston geofysiikan laitoksella.

Anna Sinisalon väitös *Geophysical exploration of Antarctic blue ice areas (BIAs) for paleoclimate applications* tarkastettiin Oulun yliopistossa 16.11.2007.

Uudistettu lainsäädäntö turvaa tuomarin puolueettomuuden

Oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari *Antti Tapanilan* väitöskirjassa arvioidaan Euroopan ihmisoikeussopimuksessa edellytetyn tuomioistuimen puolueettomuuden toteutumista. Aihe on ajankohtainen, sillä tuomarin esteellisyttä koskeva lainsäädäntö uudistettiin 2001. Tutkimuksessa tarkastellaan tuomarin esteellisyttä riita-, rikos- ja hallintoprosesseissa. Niitä kaikkia koskevat samat esteellisyysnäkökset.

Tuomarin esteellisyysperusteita ovat tuomarin osallisuus asiaan sekä sidokset asianosaisiin. Tuomari voi tulla esteelliseksi, mikäli hän on käsitellyt samaa asiaa aikaisemmin tai hänellä on muusta syystä ennakkواسenne asiasta tai siihen osallisuutta. Ennakkواسenne voi aiheuttaa mm. ylemmästä tuomioistuimesta palautetun asian, pakkokeinovaatimusten tai erotettujen rikossyytteiden käsitteleminen sekä tuomarin sovintoa edistävä toiminta riita-asiassa.

– Uudistettu lainsäädäntö esteellisydestä toteuttaa pääpiirteissään Euroopan ihmisoikeussopimuksessa asetetut edellytykset tuomarin puolueettomuuden turvaamisesta. Ongelmallisia tilanteita voi tosin aiheutua erityisesti tuomarin ennakkواسenteesta, mikäli hän on virassaan käsitellyt samaa asiaa tai samoja asianosaisia koskevaa asiaa jo aikaisemmin, Tapanila toteaa.

Tutkimuksessa tarkastellaan myös menettelyä esteellisuuden toteamiseksi sekä esteellisyysväitteeseen kohdistuvaa preklusiota. Tutkimusta varten on tehty selvitys tuomareiden sidoksista, jonka pohjalta voidaan arvioida asianosaisen tiedonsaantimahdollisuuksia esteellisuuden kannalta olennaisista seikoista.

– Tuomioistuimen puolueettomuuden ja riippumattomuuden kannalta merkityksellisiä sidoksia voivat olla esimerkiksi tuomioistuimien tai muiden lainkäyttöelimien jäsenten toiminta lainvalmistelu-

tehtävissä. Lisäksi lainkäyttötehtäviä sivutoimisesti hoitavia henkilöitä voi olla työsuhteessa oikeudenkäynnin intressitahoihin, mikä saattaa vaarantaa puolueettomuuden vaikutelmaa asianosaisten silmissä, Tapanila kertoo.

Tutkimuksen lähdeaineistona on käytetty runsaasti koti- ja ulkomaisia oikeustapauksia sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuja. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut auttavat hahmottamaan konkreettisesti, mitä tuomarin puolueettomuudelta edellytetään.

Väitös 9.11.2007

Antti Tapanila: *Tuomarin esteellisyys*

Julkaisut

www.ulapland.fi/julkaisut
Tilaukset: julkaisu@ulapland.fi

Arjen hiljaista tietoa

Ajasta piirtyneet jäljet -teoksessa kuvataan arkea lapsen ja nuoren aikuisen kokemana. tarinat pohjautuvat kirjoittajien henkilökohtaisiin kokemuksiin ja muistikuviiin.

Teos on syntynyt lukuvuonna 2006–2007 kirjan toimittajien ohjaaman Lapin yliopiston ikääntyvien yliopiston elämäntarinapiirin tuotoksena. Kirja kuvaa arkea lapsen ja nuoren aikuisen kokemana eri puolilla 1940- ja 1950-lukujen Suomea. tarinat pohjautuvat kirjoittajien henkilökohtaisiin kokemuksiin ja muistikuviiin luoden tietoa menneen ajan tapahtumista, elämisen tavoista ja arjen käytännöistä. Kirjan tarinat sisältävät tietoa, jota ei välttämättä löydy historian suurista keromuksista.

Teoksen nimi *Ajasta piirtyneet jäljet* kuvastaa menneiden tapahtumien ja hetkien merkitystä nykyisyydessä. Tapahtumien muistojäljet toimivat siltana menneen ja nykyisyyden välillä. Elämäntarinapiirissä jokainen on oman elämänsä ja kokemustensa tutkija.

Teoksen on julkaissut Lapin yliopistokustannus. Teoksen ovat toimittaneet kasvustieteen maisteri *Mervi Kutuniva* ja kasvustieteen maisteri, lastentarhanopettaja *Outi Ylitapio-Mäntylä*. Muut teoksen 17 kirjoittajaa ovat Lapin yliopiston ikääntyvien yliopiston opiskelijoita. Teoksen on julkaissut Lapin yliopistokustannus.

Sosiaalialan erityisosaamista verkkokonsultaationa

Sosiaalialan sähköinen konsultaatiopalvelu on kehitetty sosiaalialan ammattilaisten ja heidän asiakkaidensa avuksi Pohjois-Suomeen. Palvelun on kehittänyt Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus (Poske).

Sähköisen konsultaatiopalvelun avulla Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan sosiaalialan työntekijät ja heidän asiakkansa voivat saada so-

siaalihuollon erityisasiantuntijuuden palveluita konsultoimalla asiantuntijoita verkossa lastensuojeluun, lakiasioihin, päihdetyöhön, toimeentuloturvaan, vammaispalveluun ja varhaiskasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Vammaispalvelun osalta palvellaan myös Keski-Suomea.

Verkkokonsultaatiot rakentuvat asiantuntijaryhmien yhteistoiminnalle. Konsultit kommunikoiivat keskenään verkossa suojatulla alustalla ja lähettävät kysyjälle yhteisen vastauksensa. Neljän vuoden aikana verkkokonsultaatioissa on vastattu 316 kysymykseen.

Verkkokonsultaatiosta on julkaistu myös tutkimus. *Kiitos kysymyksestä* -tutkimus sisältää 8 artikkelia. Kirjoittajina ovat sosiaalityön, oikeustieteen ja kehittämisen ammattilaiset. Julkaisussa kirjoittavat varatuomari, tutkija *Anja Karvonen-Kälkäjä*, kehitysohjaaja *Kaisa Kostamo-Pääkkö*, projektipäällikkö-sosiaalityöntekijä *Kari Matela*, varatuomari, ylitarkastaja *Keijo Mattila*, lääninsosiaalitarkastaja *Maija Pelkonen*, tutkija *Arja Kilpeläinen*, suunnittelija *Maarit Pirttijärvi*, suunnittelija *Maria Martin*, professori *Anneli Pohjola* ja kehittäjä-sosiaalityöntekijä *Kerttu Vesterinen*.

Sähköinen konsultaatiopalvelu löytyy osoitteesta: www.sosiaalikallega.fi/verkko-konsultaatio

Feministisiä tulkintoja naisten tiloista

Lapin yliopiston naistutkijoiden toimittamassa ja kirjoittamassa *Kuulumisia*-teoksessa tarkastellaan lappilaisten naisten elämää. Teoksessa pohditaan naisten paikkaa, yhteisöä ja toimijuutta menneisyydestä nykypäivään.

Teoksen artikkeleissa käsitellään mm. vanhoillislestadiolaista herätysliikettä, etnisten identiteettien muotoutumista ruotsalaisessa saamelaiskulttuurissa, alkuperäiskansojen naisten poliittisen toiminnan tiloja Arktisessa neuvostossa, naislastentarhanopettajien ar-

kea, tytön kokemuksia pohjoisen kaupungin luokattomassa lukiossa, naisten tiloja akateemisessa yhteisössä, 1800-luvulla eläneen tornionjokilaaksoisen Matleenan tarinaa, naisvalokuvaajia 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun Rovaniemellä, yhteisön merkitystä lappilaisella maaseudulla asuville naisille sekä maskuliinista lappilaista kehitysoptimismia.

Teoksen kirjoittajat ovat ruotsalaista *Andrea Amftia* lukuun ottamatta Lapin yliopistossa väitelleitä tai väitöskirjaansa valmistelevia tutkijoita. Kirjoittajat ovat *Mervi Kutuniva*, *Riitta Kontio*, *Heidi Sinevaara-Niskanen*, *Outi Ylitapio-Mäntylä*, *Virpi Yliraudanjoki*, *Päivi Naskali*, *Päivi Rantala*, *Mervi Autti*, *Seija Keskitalo-Foley* ja *Anne Kotsas*.

Teoksen ovat toimittaneet Mervi Autti, Seija Keskitalo-Foley, Päivi Naskali ja Heidi Sinevaara-Niskanen ja sen on julkaissut Lapin yliopistokustannus.

Uusi opaskirja matkailuympäristön kasveista

Pohjoisen matkailuympäristön kestävät kasvit -opaskirja esittelee kasveja, joita pohjoisiin matkailuympäristöihin voidaan istuttaa luonnon monimuotoisuuden ja kestäväen kehityksen ylläpitämiseksi.

Kirja on tarkoitettu ympäristö- ja viherkentämaisan opetus- ja ammattilaiskäyttöön ja matkailualueiden suunnittelusta vastaaville henkilöille. Se soveltuu myös suuren yleisön, harrastajien sekä kaikkien ympäristön kehittämisestä ja kasveista kiinnostuneiden käyttöön.

Opaskirjan kirjoittajat ovat Oulun yliopiston kasvitieteellisestä puutarhasta, biologian laitokselta ja Thule-instituutista sekä Lapin ammattopiston luonto- ja ympäristöalan toimipisteestä Rovaniemeltä.

Opaskirjan ladattava versio on saatavilla osoitteesta www.arcticcentre.org/landscape > Julkaisut > Opaskirjat.

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti Lapin korkeakouluyhteistyön kärkihankkeeksi

Lapin korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suunnitelman kärkihankkeeksi on nostettu Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti, joka kokoaa Lapin matkailualan tutkimus- ja koulutusaamien yhteen ja vahvistaa näin alan osaamista ja vaikuttavuutta.

Kärkihankkeessa yhdistyvät Lapin yliopiston, Rovaniemen ammattikorkeakoulun, Lapin ammattiopiston, Itä-Lapin oppimiskeskuksen ja Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappian matkailualan osaaminen. Muut alan alueelliset ja kansalliset toimijat kytkeytyvät instituutin toimintaan aktiivisen verkostoitumisen avulla. Instituutin toiminnan kehittämiseksi ja tilaratkaisuilla valmistaudutaan tiedepuistotyyppiseen, elinkeinoelämän tarpeisiin vastaavaan toimintakokonaisuuteen.

Marraskuussa 2007 allekirjoitettu ja opetusministeriölle toimitettu Lapin korkeakoulujen

rakenteellisen kehittämisen suunnitelma sisältää kuvaukset toimenpiteistä ja valmisteluista, joilla lappilaista korkeakoulutusta vahvistetaan vastaamaan tuleviin haasteisiin. Eräiden kehittämistoimenpiteiden kohdalla vahvistaminen edellyttää myös korkeakoulujen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen yhteistyön lisäämistä. Lapin korkeakoulut esittävät, että suunnitelma sisällytettäisiin osaksi opetusministeriön valmistelemaa valtakunnallista korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelmaa.

Rakenteellisen kehittämisen valmistelu jatkuu kaikki koulutusalat ja tukipalvelut kattavan työryhmätyön muodossa vuoden loppuun saakka. Lapin korkeakoulujen strategiar ryhmä tekee työryhmävalmistelun pohjalta konkreettiset toimenpide-ehdotukset tammi-kuun aikana. Korkeakoulut tulevat kukin omalta osaltaan sisällyttämään ehdotukset kevään 2008 tavoite- ja tulossopimusesityksiinsä.

John Moore tutkimusprofessoriksi Arktiseen keskukseseen

Lapin ja Oulun yliopisto tiivistävät yhteistyötään Arktisen keskuksen ja Thule instituutin yhteisellä ilmastomuutokseen keskittyvällä tutkimusprofessuurilla. Viran alana on ilmastomuutos, erityisesti siihen liittyvä jää- ja lumikehän tutkimus. Lapin yliopiston hallitus nimitti kokouksessaan 1. marraskuuta 2007 virkaan kutsusta erikoistutkija, tohtori *John Mooren* kolmeksi vuodeksi.

Englantilainen John Moore on väitellyt tohtoriksi British Antarctic Survey -tutkimuslaitoksessa Cambridgeissa 1988. Hänen väitöstudiumuksensa käsitteli Etelämantereen jääkairausten geofysiikkaa. Arktisen keskuksen erikoistutkijana John Moore aloitti 1993. Lisäksi hän on dosentti Helsingin ja Oulun yliopistossa. Moore on julkaissut viime vuosina useita artikkeleita kansainvälisesti merkittävässä tiedejulkaisuissa.

John Moore johtaa Arktisen keskuksen jäätikkö- ja ilmastotutkimuksen ryhmää. Tutkimuksessa selvitetään ilmastomuutoksen vaikutuksia jäätiköihin sekä sitä, mitä jäätiköt kertovat maapallon ilmaston historiasta. Mooren ryhmä käyttää tutkimuksessaan kemiallista analyysia, tilastomenetelmiä sekä jäätiköiden matemaattista mallinnusta. Etenkin ryhmän käyttämät tietokonemallinnukset ovat tällä hetkellä maailman huippua.

Linkkejä Lapin yliopiston Nelli-portaalissa

► <http://www.nelliportaali.fi>
> Aineistonvalinta > Aihealue-välilehti
> Pohjoiset alueet > Saamelaisaineistot

Saamelaiskulttuurin ensyklopedia

Helsingin yliopiston suomalais-ugrilaisen laitoksen julkaisema tietosanakirja, johon on koottu tietoa saamelaisten – pohjoisen alkuperäiskansan – kulttuurista yli valtakunnanrajojen. Ensyklopedia on pilottiprojekti, jolla on avattu mahdollisuus saamentutkimuksen tutkijoiden laajempaan verkostoitumiseen. Ensyklopediaa täydennetään jatkossa myös englannin ja saamen kielille.

Lyhyesti

Rahoitusta työn ja hyvinvoinnin tutkimukselle

Suomen Akatemia on myöntänyt rahoituksen Lapin yliopiston sosiologian professori *Asko Suikkasen* vetämälle työn ja hyvinvoinnin tutkimushankkeelle. Nelivuotinen hanke sai rahoitusta 450 000 euroa. Hanke käynnistyy vuoden 2008 alussa.

Professori Asko Suikkasen vetämän tutkimushankkeen yleisenä tavoitteena on lisätä tieteidenvälistä ymmärrystä työn ja hyvinvoinnin suhteesta. Hankkeessa tutkitaan kansalaisten liikkumista valtioiden välisten rajojen yli sekä rajat ylittävän liikkuvuuden vaikutusta työelämään, työnteekijöiden oikeuksiin ja ulkomailla työskentelevien ihmisten elämänpiiriin.

– Vetämäni tutkimushankkeen vahvuutena on kansainvälinen ja monitieteinen tutkijaryhmä, jossa yhdistyvät Lapin yliopiston vahvat alueet: yhteiskuntatieteellinen ja oikeustieteellinen tutkimus, professori Asko Suikka-nen sanoo.

Suikkasen hankkeessa on kaikkiaan kolme tutkijaryhmää, joita vetävät työoikeuden professori *Seppo Koskinen* Lapin yliopistosta, dosentti *Anni Viikko* Helsingin yliopistosta sekä tutkimusprofessori *Olli Kangas* Kelasta.

Hankkeen kansainväliseen verkostoon kuuluvat professori *Ettore Recchi* Firenzen yliopistosta, apulaisprofessori *Adrian Favell* Kalifornian yliopistosta (UCLA) sekä johtaja *Joakim Palme* Institutet för Framtidsstudierista Tukholmasta.

Hankkeesta saavat rahoitusta jatko-opintoihinsa tutkijat *Saara Koikkalainen*, *Toni Andersin*, *Hannu Mikkola* ja *Timo Tammilehto* Lapin yliopistosta, *Nicol Foulkes* Tampereen yliopistosta sekä *Marja Katisko* Helsingin yliopistosta.

Suomen Akatemian lisäksi ohjelmaa rahoittavat opetusministeriö ja Työsuojelurahasto.

PYVI:lle rahoitusta EU:n ja Kanadan meripolitiikan vertailemiseen

EU:n komissio on myöntänyt 100 000 euron rahoituksen Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutille (PYVI) EU:n ja Kanadan meripolitiikan vertailemiseksi.

– Tutkimuksessa tarkastellaan EU:n ja Kanadan meripolitiikan eroja ja yhtäläisyyksiä sekä edellytyksiä globaalin meripolitiikan ja -oikeuden kehittämiselle, kertoo tutkimuksen vastuullinen johtaja, tutkimusprofessori *Timo Koivurova* PYVI:stä.

Tutkimuksessa paneudutaan lähes kaikkiin mereen liittyviin oikeuden ja politiikan osa-alueisiin.

– Tutkimuksessa kartoitetaan luonnonvarojen hyödyntämistä, kuten kalastuspolitiikkaa, öljyn ja kaasun hyödyntämistä, energiapolitiikkaa, merenkulkuun liittyviä vaaratekijöitä sekä turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä.

Tutkimusprojektin ensimmäinen kokous on Kanadassa vuoden 2008 alussa. Tutkimus päättyy Rovaniemellä järjestettävään konferenssiin joulukuussa 2008. Tutkimusprojektin päätoimijoita ovat Arktisen keskuksen PYVI ja Dalhousie Law School Kanadasta. Muita yhteistyötahoja ovat Vrije Universiteit Belgian Brysselistä ja Netherlands Institute for the Law of the Sea Alankomaista.

Pätevöittämiskoulutus oikeusnotaariksi

Oikeustieteiden tiedekunnassa käynnistyy syksyllä 2008 pätevöittämiskoulutus oikeusnotaariksi.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnassa käynnistyy syksyllä 2008 opetusministeriön erillishankkeella pätevöittämiskoulutus oikeusnotaariksi. Koulutukseen valitaan valtion, kunnan tai yksityisen sektorin palveluksessa olevia henkilöitä, jotka tarvitsevat työssään oikeudellista asiantuntemusta.

Kertaluonteisena toteutettavaan koulutukseen valitaan 40 opiskeluedellytykset täyttävää opiskelijaa sekä enintään 3 saamen kielen taitoista opiskeluedellytykset täyttävää opiskelijaa. Oikeusnotaarin tutkinnon suorittami-

sen arvioidaan kestävän 3–4 vuotta. Koulutus pyritään järjestämään niin, että opiskelu on mahdollista työn ohessa. Opetus järjestetään pääosin intensiivijaksoina ja osin verkko-opetuksena.

Opiskelijat koulutukseen valitaan valintakokeesta ja työkokemuksesta saatavien yhteispisteiden mukaisessa paremmuusjärjestyksessä. Edellytyksenä on mm., että haki-ja on toiminut työelämässä vähintään neljä vuotta.

Haku aika koulutukseen on 14.1.–22.2. 2008. Valintakoe järjestetään 17. maaliskuuta 2008 ja tulokset julkistetaan 18. huhtikuuta 2008.

Lisätietoja koulutuksesta ja valintaperusteista saa Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan www.sivuilla.www.ulapland.fi/otk.

Matkailutyön ilot ja surut

Matkailu työnä -kirjoituskilpailuun lähetettyjen tekstien perusteella matkailutyö Lapissa on moninaista: samanaikaisesti karua mutta palkitsevaa, jännittävää mutta rutiininomaista ja raastavaa mutta ihanaa. Matkailutyö kytkeytyy mielenkiintoisesti yksilöiden ja yhteisöjen elämänmittaiseen kasvuun.

Kirjoituskilpailuun saatiin kaikkiaan 10 kirjoitusta. Kirjoitusten yleisin tyyli oli elämäkertakirjoitus, mutta mukaan mahtui myös kaunokirjallisia ja mielipidekirjoituksen tyyliä tekstejä. Kirjoitukset tuovat arvokkaalla tavalla esille matkailutyötä tekevien arjen, elämänsä ilot ja surut.

– Ennakkokäsityksemme karisivat joidenkin tekstien myötä, ja ajatuksemme matkailutyön erityisyydestä saivat vahvistusta. Uskon, että tämä oli opettavaista meille tutki-

joille, toivottavasti myös kirjoittajille itselleen, kertoo kilpailun organisaattori *Jarno Valkonen* Lapin yliopistosta.

Joukosta seulottiin parhaat kirjoitukset ja ne arvioitiin kaunokirjallisen etevyyden ja sisällöllisen annin perusteella. Voittajaksi valittiin rovaniemeläinen *Satu Pekkala* pohtivalla ja hersyviä toteamuksia sisältävällä kirjoituksellaan Matkailu työnä. Toiseksi valittiin nimimerkki Tunturin tyttö kirjoituksellaan Tarjoilijana Lapin sesongissa ja kolmanneksi Pohjoisen tyttö -nimimerkin kirjoitus.

Kilpailun järjesti Suomen Akatemian Turismi työnä -tutkimusprojekti, joka toimii Lapin yliopistossa ja Metsäntutkimuslaitoksen Rovaniemen yksikössä. Palkitut kirjoitukset julkaistaan Turismi työnä -projektin toimittamassa teoksessa keväällä 2008.

Arktikum nettisivusto palkittiin

Arktikum on saanut arvokkaan tunnustuksen voittamalla toisen palkinnon Suomen Parhaat Verkkosivut -kilpailun ammattimainostajien sarjassa.

Parhaat Verkkosivut -kilpailun tuomariston mielestä www.arktikum.fi -verkkosivut ovat ulkoasultaan tyylikkää ja helppokäyttöisiä. Lisäksi tuomaristo arvosti sivustojen sisältöä ja teknistä toimivuutta.

Kilpailuun osallistui yhteensä 698 sivustoa. Palkinnot jaettiin marraskuussa 2007 Nykytaiteen museossa Kiasmassa MeMC '08 National eMedia Conference -seminaarin yhteydessä.

Jatkokoulutusta sosiaalityöntekijöille

Valtakunnallisessa sosiaalityön yliopistoverkostossa (SOSNET) käynnistetty maaliskuussa 2008 lisensiaatin tutkintoon johtava ammattillisesti painottunut erikoissosiaalityön jatkokoulutus.

Erikoissosiaalityöntekijän jatkokoulutus on tarkoitettu sosiaalityöntekijän tutkinnon suorittaneille henkilöille. Koulutus on ammatillisesti painottunutta tieteellistä jatkokoulutusta, joka johtaa yhteiskunta- tai valtiotieteiden lisensiaatin tutkintoon. Koulutuksen lähtökohdaksi on ammattikäytäntöjen tieteellisen perustan vahvistaminen. Koulutuksen laajuus on 120 opintopistettä.

Koulutuksen järjestää valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto SOSNET. Verkostossa toimivat Helsingin, Jyväskylän, Kuopion, Lapin, Tampereen ja Turun yliopistot.

Timo Koivurova dosentiksi Joensuun ja Turun yliopistoon

Tutkimusprofessori *Timo Koivurova* on nimetty kansainvälisen oikeuden dosentiksi Joensuun yliopiston kauppa- ja oikeustieteiden tiedekuntaan sekä Turun yliopistoon oikeustieteen tiedekuntaan.

Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutin (PYVI) tutkimusprofessori Timo Koivurovan mukaan PYVI:llä on ollut yhteistyötä Joensuun ja Turun oikeustieteilijöiden kanssa jo muutaman vuoden ajan. Koivurova on opettanut Joensuun yliopiston kauppa- ja oikeustieteiden tiedekunnassa kansainvälistä oikeutta kaksi vuotta. Lisäksi PYVI:llä, Joensuun kauppa- ja oikeustieteiden tiedekunnalla sekä Turun yliopiston oikeustieteellisellä tiedekunnalla on

yhteinen ympäristöoikeuden tohtorikouluhankemus. Turussa Koivurova antoi opetusnäytteen lokakuussa. Siinä hän käsitteli alkuperäiskansojen itsemääräämisoikeutta kansainvälisessä oikeudessa.

Valokuva: Timo Haanpää

Isien merkit -dokumentti seuraa Kittilän kunnan Raattaman kyläläisten elämää vuoden ajan. Elokuva tarkastelee mm. poronhoidon sukupolven vaihdosta ja nuoren Juha Alatalon kasvua edesmenneen isänsä saappaisiin.

Dokumenttielokuva Raattaman kylästä

Isien merkit -dokumentin on ohjannut kahdeksan henkilön kollegio, joista puolet on lähtöisin Lapin yliopiston median laitokselta. Elokuvasa seurataan Kittilän kunnan Raattaman kyläläisten elämää vuoden ajan. Raattamassa tiivistyy monen Lapin kylän kokema nopea muutos. Elokuva kertoo ainutlaatuisen tarinan muutospaineita vastaan taistelevasta kylästä ja poronhoidon merkityksestä kyläläisten identiteetille.

Kylän perinteisiä elinkeinoja uhkaa hiipuminen, kun työlle ei ole jatkajia. Lasten väheneminen uhkaa kylän koulun olemassaoloa. Pallasjärven ikäikaisista nautinto-oikeuksista käydään jatkuvaa kädenvääntöä. Jotain on silti voitettukin: kylälle on linjattu uusi tie vuosikymmenten taistelun tuloksena.

Elokuvan runkona on poronhoidon sukupolvenvaihdos, nuoren Juha Alatalon kasvu edesmenneen isänsä saappaisiin. Myös turis-

mi on osa Raattaman kylän arkipäivää. Upeat maisemat, perinteinen lappilainen kylämiljö ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet moninkertaistavat sesonkiaikoina kylän asukasluvun.

Dokumentin tekijöistä Ulla Vilponen, Anna Häkkinen ja Timo Haanpää ovat Lapin yliopiston audiovisuaalisen mediakulttuurin koulutusohjelman kasvatteja. Häkkinen toimii Lapin elokuvasihteerinä ja Haanpää mediaopettajana taidekasvatuksen laitoksella. Lapin yliopiston panosta täydentää median laitoksen videoilmaisun lehtori Max Juntunen. Muut ohjaajat ovat Kemi-Tornion ammattikoulussa toimivat Antti Haase, Mikko Manninen ja Tiina Laasonen sekä Sodankylässä vaikuttava Sari Saarinen. Elokuvan dramaturgina toimi Jouni Hiltunen, sen leikkasivat Jukka Nykänen ja Timo Peltola ja sen tuotti inarilainen Juha Isak Koivisto. Elokuvan pituus on 80 minuuttia.

Barentsin alueen tiedonvälitys tehostuu

Lapin yliopiston Arktinen keskus ja marraskuussa perustettu kansainvälinen Barents-sihteeristö ovat solmineet sopimuksen Barents-yhteistyön tiedonvälityksen tehostamisesta ja ajankohtaisten tietojen välittämisestä alueen väestölle.

Arktisen keskuksen tietopalvelu kehittää ja ylläpitää www.barentsinfo.org ja www.beac.st -sivustoja, joilla pyritään parantamaan ja nopeuttamaan tietojen saatavuutta Barentsin alueelta. Lisäksi Arktinen keskus tekee Barents-yhteistyölle yhteisen tiedotusstrategian.

www.barentsinfo.org sisältää paljon yleistä tietoa Barentsin alueesta ja sen kulttuureista, elinkeinoelämästä, koulutuksesta, matkailusta, luonnosta, ympäristöstä ja alkuperäiskansoista. Sivustoa päivitetään säännöllisesti ja sitä voidaan käyttää myös ajankohtaisten uutisten välittämiseen. www.beac.st -sivusto on tarkoitettu virkamiesten apuvälineeksi kansainvälisessä yhteistyössä.

Barents-sihteeristön ja Arktisen keskuksen sopimus on tehty neljäksi vuodeksi.

Barentsin alueen matkailu nyt ja tulevaisuudessa

Lapin lääninhallitus, Finnabarents, Lapin yliopisto ja Rovaniemen ammattikorkeakoulu järjestävät seminaarin Barentsin alueen matkailun nykytilasta ja tulevaisuudesta helmikuussa Saariselällä.

Ensimmäistä kertaa järjestettävässä Barents Tourism Today and Tomorrow -seminaarissa tarkastellaan matkailun tilaa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä sekä suunnitellaan kansainvälistä yhteistyötä. Seminaariin ovat tervetulleita matkailualan tutkijat, asiantuntijat, yrittäjät ja opiskelijat.

Seminaari pidetään 12.–13. helmikuuta 2008 hotelli Riekkonlinnassa Saariselällä.

In Memoriam

Risto Haavisto

Torstaina 22. päivänä marraskuuta 2007 saimme kuulla suruviestin. Pidetty ystävämme ja työtoverimme amanuenssi Risto Haavisto oli kuollut.

Riston verkkaisen kiireetön rytmi, ystävällisyys ja hyvä huumorintaju ovat jääneet lähtemättömästi mieleemme. Ihmisenä Risto näyttäytyi joskus ulospäin jäyhältä, mutta perimmältään hän oli mitä sydämellisinkin, lojaali ja auttavainen. Saimme usein Ristolta avun milloin minkinlaisessa käytännön ongelmassa. Usein apu tuli täysin spontaanisti ja aina täysin pyyteettömästi.

Ihmisenä Risto puntaroi tarkkaan ympäristöään ja työtovereitaan. Hänen luottamuksensa ja arvostuksensa sekä ystävyytensä oli helppo saavuttaa. Risto sanoi usein suoraan sen, mitä kulloinkin ajatteli, minkä jälkeen asioihin ei enää palattu. Tiukassakin tilanteessa Risto seisoa aina selkään suorassa sen asian puolesta, jota piti oikeana tai sen henkilön puolesta, jonka katsoi olevan oikeassa. Luonteeltaan Risto ei ollut mikään ”ensiviulun soittaja”, vaan hän viihtyi kulisissa eikä halunnut koskaan korostaa itseään.

Työntekijänä Ristoa voisi kuvailla tunnolliseksi. Työpaikka oli hänelle hyvin tärkeä. Vielä päivää ennen poismenoaan Risto kertoili siitä, kuinka hän aikoi palata ennenaikaisesti töihin sairaalomaltaan ja kuinka hän oli päivittänyt sairaana ollessaan valintakoe kirjojamme. Silloinkin, kun Risto kävi kertomassa sairaudestaan, hän lähinnä kantoi – vastaväitteistämme huolimatta – huolta omien töidensä sujuvuudesta myös sairaalomaan aikana. Tämä on osaltaan osoitus hänen vastuuntunnostaan. Sairauteensa Risto suhtautui hyvin optimistisesti ja hän halusi välttää kaikenlaista sairauteensa liittyvää turhaa ”hössötystä”, kuten hän itse asian ilmaisi.

Kertaakaan näiden yhteisten vuosien aikana emme muista Riston valittaneen töistään, vaikka työtaakka oli täysin riistäytynyt käsistä. Risto hallitsi priorisoinnin, niin että ulospäin kiireettömästä rytmistä huolimatta kaikki merkitykselliset työt tulivat tehdyiksi. Jos Risto tunsu työn mielekkääksi ja tiedekunnan kannalta tarpeelliseksi, hän paneutui siihen kaikella tarmolla. Jos taas annettu työ oli kokonaisuuden kannalta merkityksellisen tai vähämerkityksellisen, Risto keksi yleensä helpoimman keinon halutun tuloksen aikaansaamiseksi.

Risto oli myös tiedekuntamme yhteisöllisimpiä ihmisiä. Aina, kun tiedekunnassa pohdittiin jonkin virkistystapahtuman järjestämistä, Risto oli heti ideoimassa paikkaa ja ohjelmaa. Yleensä Risto alusti parissa minuutissa jonkin mainion keskustelun tai vitsinheiton mistä tahansa aiheesta. Hän ei koskaan luokitellut ihmisiä iän tai virka-aseman mukaan, vaan nimenomaan ihmisinä. Risto oli pohjimmitaan kulinaristi ja hyvän ruuan ystävä, joka opetti Elmeri-koiransakin samaan harrastukseen.

Jäämme kaipaamaan Ristoa niin ihmisenä, työntekijänä kuin ystävänäkin.

Oikeustieteiden tiedekunta kunnioittaa edesmenneen työntekijänsä muistoa.

Ystävien ja työtovereiden puolesta

Markus Aarto

Markku Vartiainen

Terveystenhuoltoalan tulevaisuudesta on keskusteltava

Kirjoitan tätä tekstiä sunnuntaina 18. marraskuuta 2007, kun ilmassa leijuu kriisin uhka. Tehyläisten irtisanoutumiset yl-lättivät hallituksen ja toivat esille hallituksen näkemyksen, jonka mukaan suurten yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseksi riittävät pienet justeeraukset. Korjataan vähän, muutetaan jossain määrin -ajattelu näkyy hallitustyöskentelyssä monessa asiassa.

Sosiaaliturvan uudistamiskomitean tehtävänanto on yksi esimerkki hallituksen pienten muutosten politiikasta: lisätään sosiaaliturvan kannustavuutta ja etuuksien määrätymissuhteita sekä poistetaan monimutkaisuutta. Mutta riittääkö tällainen ajattelu terveys- ja sosiaaliturvapolitiikassa? Lyhyesti sanottuna: ei riitä.

Terveys- ja sosiaaliturvapolitiikan instituutiot, käytännöt ja toteuttamiskeinot luotiin pääsääntöisesti 1960- ja 1970-luvuilla. Ne ovat olleet toimivia 1990-luvun alkuun asti, mutta ne eivät toimi enää nykyaikana. Suomi ei ole kehittänyt sosiaali- ja terveystalitiikkaansa aktiivisesti kymmenen viime vuoden aikana yhteiskunnan nopeasta muutoksesta huolimatta. Esimerkiksi Suomen resurssisatsaukset terveyspolitiikkaan ovat varsin alhaisia muihin pohjoismaihin verrattuna. Toimintaympäristö on muuttunut, mutta terveyspolitiikan muodot ovat pysyneet entisellään. Hallituksen pitäisikin aloittaa pikaisesti keskustelu esimerkiksi Tanskan mallin mukaisista syvällisistä muutoksista, joilla tähdätään 2020-luvulle asti.

Hallitus on aiheuttamassa itselleen ja koko maalle kriisin olemalla passiivinen terveydenhuoltoalan sisällöllisten uudistusten suhteen. Hallitus on myös päättänyt olla panostamatta voimavaroja terveydenhuoltoon, ja näin se pakottaa alan toimijat tekemään huonoja ratkaisuja. Voiko kysymys olla jopa siitä, että vaikean tilanteen varjolla sairaanhoitopiirit ja erikoissairaanhoido pakotetaan voimakkaisiin leikkauksiin ja varsinkin vähävaraiset kansalaiset ongelmiin? Sairaanhoidopiireissä on jo tehty suunnitelmia osastojen karsimisesta ja henkilöstön supistuksista.

Yhtenä uhkana on, että 20 sairaanhoidopiiristä jopa yli puolet on taloudellisessa ahdingossa muutaman vuoden kuluttua mm. henkilöstökustannusten nousun vuok-

si. Onko kaiken taustalla se, että kriisiyttämällä terveydenhuoltoala on helpompi saada aikaan rakenteellisia muutoksia ja vaikuttaa kansalaisten asenteisiin? Näinhän meille kävi 1990-luvun alussa taloudellisen taantuman olosuhteissa monessa asiassa.

Yksi ongelma on myös se, että Suomessa ei käydyä avointa keskustelua terveydenhuoltoalan uudistamisen sisällöistä ja suunnista. Hallitus valmistelee parhaillaan perus- ja erikoissairaanhoidon toimintaa koskevan lainsäädännön muutosta, ja esitys on tarkoitus saada valmiiksi karkauspäivänä 2008, mutta mikä mahtaa olla esityksen sisältö? Tässä yhteydessä pitäisi keskustella laajasti terveydenhuoltoalalle tarvittavista muutoksista.

Pitäisikö ja voitaisiinko erikoissairaanhoido siirtää kokonaan valtion hallintaan ja kustannettavaksi? Pitäisikö Suomeen luoda yksilöiden elinkaareen ja yhteisöihin entistä vahvemmin kiinnittyvää terveydenhuolto? Tarkoitan tällä neuvolatoiminnan ja kouluterveydenhuollon kehittämistä lasten ja nuorten tarpeisiin sekä työterveyshuollon laajentamista ja kehittämistä koskemaan työllisten lisäksi koko työikäistä väestöä. Ikääntyvien osalta tulisi pohtia hyvinvointikeskusten perustamista, joissa olisi sosiaalitoimen, terveystoimen ja kuntoutuksen palvelut.

On selvää, että jotakin on tehtävä, koska ikääntymisen ja eliniän pitenemisen myötä valtion passiivisuus terveydenhuollon kehittämisessä on ajamassa kuntataloudet ylivoimaisiin vaikeuksiin, ei vain täällä Lapissa, vaan muuallakin. Kun olemme jättäneet yhteiskuntapolitiikan aktiivisen kehittämisen taaksemme, niin yksilöiden, kuntien ja hallituksen edessä ovat hallitsemattoman suuriksi kasvavat taloudelliset ja sosiaaliset ongelmat.

Asko Suikkanen

Yliopiston www-sivut uudistuivat

Lapin yliopiston uusi suomenkielinen www-sivusto on saanut uuden ilmeen.

Etusivun Kuukauden yliopistolainen -palsta sisältää blogin ja videon, jolla yliopistolainen kertoo työstään ja pitää noin kuukauden ajan blogia.

Uuden sivuston päävalikossa on viisi kohtaa: opiskelu, tutkimus, ajankohtais- ta, tietoa yliopistosta ja palvelut.

Opiskelu-valikon portaalinomaisella pääsivulla ovat esillä mm. eri opintovaihtoehtot, opiskeluun liittyvät ohjeet, opiskelijoille suunnatut palvelut sekä uusimmat opiskeluun liittyvät uutiset ja tapahtumat.

Tietoa yliopistosta -osio esittelee mm. yliopiston toimintaa, tiloja ja hallintoa. Siellä ilmoitetaan myös yliopiston avoimet työpaikat.

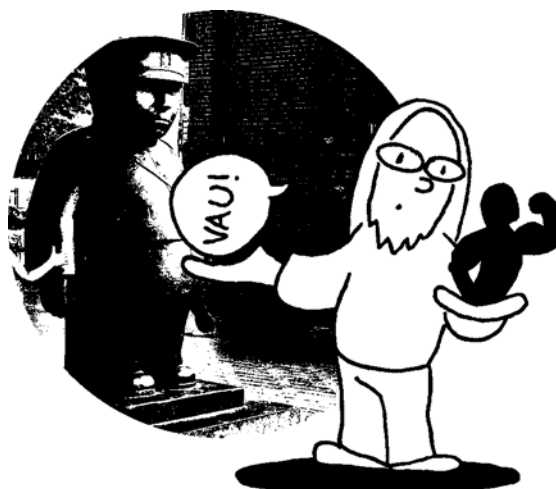
Palvelut-osio puolestaan kattaa palvelut, joita yliopisto tarjoaa ympäröivälle yhteiskunnalle. Tietoa henkilökunnalle tarjottavista palveluista on intranetissä.

Etusivulta pääsee suoraan tiedekuntien ja yksiköiden sivuille sivuston oikeassa ylälaidassa olevassa alasvetovalikosta.

Sivuston vasemmasta alalaidasta pääsee suoraan Webmail-sähköpostiin, kirjaston Hilla-kokoelmatietokantaan, WebOodiin, Optimaan ja intranetiin. Oikeassa alalaidassa on puolestaan linkki yliopiston yhteystietoihin ja mahdollisuus antaa palautetta.

Yliopiston verkkosivustoa kehitetään edelleen talven aikana, jolloin keskitytään sisältöjen, tiedekuntien ja yksiköiden sivustojen sekä englanninkielisen sivuston kehittämiseen.

www.ulapland.fi

Ensimmäinen opinnäytetyö sarjakuva-albumina

Harri Filppa on tehnyt pro gradu -tutkielmansa sarjakuvana Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan graafisen suunnittelun oppiaineeseen. Gradu käsittelee mainossarjakuvissa hyödynnettäviä mainonnallisia tyylejä.

Elokuvalla on jo selkeä asema suomalaisissa yliopistoissa. Myös sarjakuvien akateeminen status on koko ajan kasvamassa. Ensimmäinen sarjakuvaa käsittelevä väitöskirja valmistui 1995. Myös Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa on ymmärretty sarjakuvan merkitys tutkimuksen kohteena ja taiteena.

Tästä on hyvä esimerkki *Harri Filpan* pro gradu -tutkielma, joka on kokonaisuudessaan sarjakuvitettu eli tieteen tuloksien raportointi tapahtuu puhekuilien ja muiden sarjakuvakerronnassa tyypillisten elementtien välityksellä. Filpan gradu hahmottaa uudenlaista tapaa tehdä tieteellistä tekstiä. Sarjakuva on myös gradun tutkimuksellisenä kohteena.

– Mainossarjakuvien tutkiminen on pyörinyt mielessäni jo pitkään. Lisäksi sarjakuva on

minulle luonteva ilmaisumuoto, jonka avulla saan tekstiini uusia ulottuvuuksia. Tutkielmasani yhdistin nämä kaksi asiaa, Filppa sanoo.

Harri Filpan mukaan sarjakuva sopii tutkimuksen raportointiin ja tutkimuksen kohteeksi hyvin.

– Sarjakuvan avulla voidaan kertoa asioita, joiden kertominen olisi perinteisellä tieteellisellä tekstillä lähes mahdotonta. Sarjakuva rakentaa tutkimukseeni tarinan, joka yhdistää kuvan, perinteisen tieteellisen tekstin ja sarjakuvakerronnan, Filppa toteaa.

Filpan gradun tarkastajina ovat Lapin yliopiston graafisen muotoilun professori *Riitta Brusila* ja Suomessa ensimmäisenä sarjakuvasta väitellyt kasvatustieteen tohtori *Pekka Manninen*.

Kippari-Kallea on hyödynnetty Popeye Spinach -pinaatin mainonnassa jo 1920-luvulta lähtien. Amerikkalaista yleisöä varten suunnitellun Kippari-Kallen avulla myös tuotemerkki Del Monte on noussut yhdeksi parhaimmin tunnetuksi brändiksi.

Sarjakuvien ja sarjakuvahahmojen siirtyminen osaksi markkinointiviestintää vahvistaa osaltaan sarjakuvailmaisun itseenäisyyttä, eikä rajoita ilmaisua.

Tässä päivässä

Sataa lunta. On rentouttavaa liikkua potkurilla jäätyneen järven selällä. On oma hohtonsa pilkkiä pieniä särkiä ja ahvenia.

Kuu valaisee yötä. Hiljaisuudessa jokainen narahdus kantaa suuria merkityksiä.

Kevään tuuli haihduttaa lumen, lintujen konsertit vai-mentavat hälyäänet. Aurinko helottaa poutapilvien välis-tä, tyyneessä säässä järven selkä voimistaa lintujen laulua. Ihmiset ajavat polkupyörällä. Sade hedelmöittää maata, kotipuutarhassa kasvavat hyvin nauriit ja porkkanat.

Mustikoiden ja puolukoiden poimiminen kääntyy ren-touttavaksi vapaudeksi arjen paineista. On hyvä hengittää havupuiden raikastamaa ilmaa. On jännittävän muka-vaa kulkea metsässä. Ihmiset ajavat polkupyörällä. Tal-koohenki elävöittää kyläyhteisön ja tekee kerrostalosta viihtyisän.

Kevään kirkkaus, kesän lämpö, syksyn koleus ja talven pimeys ovat osa ihmisen kasvua. Vuodenaikojen vaihte-lun ihmettely johtaa itsetutkiskeluun ja ymmärrykseen. Kokemuksiemme ajattelu lisää elämässämme järjen ja in-himillisyyden toteutumista. Oivaltava ihminen tuntee olevansa jotakin aivan muuta kuin asiakas tai palvelujen tuottaja laajentuvilla markkinoilla. Oppiminen ja opetta-minen on toimintaa koulutusmarkkinoiden tuolla puolen. Harmonian rakentaminen on luopumista pelaamisesta ja pyrkyryydestä.

Ihmiset ovat inhimillisiä toisilleen. Ihminen löytää it-sensä toisen ihmisen ystävällisessä hymyssä. Tänään on rauhallista ja ihmisillä hyvä mieli. Niin on hyvä.

Lapin yliopisto toivottaa
yhteistyökumppaneilleen
Rauhallista Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!

Ajankohtaisia
tapahtumia
nettisivuillamme:

www.ulapland.fi/tapahtumat

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

Suursijoittajan seuranta- välineet piensijoittajille.

Etua elämään. OP-Pohjolasta.

POHJOLAN

Osuuspankki

Op.fi:n arvopaperisäilytys on markkinoiden kehittynein palvelu sijoitusten seurantaan ja antamaan ideoita oman varallisuuden muutoksiin. Palvelussa voit tarkastella sijoitustesi monia eri jakaumia sekä arvon kehitystä. Näet myös päiväkohtaiset kassavirrat ja verottajalle saat luovutusvoittelaskelman napin painalluksella. Palveluun voit liittää kaikki OP-sijoitukset. Tutustu osoitteessa ***op.fi/sijoitusneuvoja*** tai kysy lisää numerosta ***010 2539 304***.